

UiT

NORGES
ARKTISKE
UNIVERSITET

Det juridiske fakultet

Tilbakekall av føreretten, jf. vegtrafikkloven § 34 femte ledd

Hvor går grensene for edruelighet og skikkethet?

—

Nora Aasmoe Frøyum

Liten masteroppgave i rettsvitenskap våren 2014

Innhold

1. Innledning	3
1.1 Presentasjon av tema og problemstilling	3
1.2 Bakgrunn for tema	5
1.3 Rettskildebilde og metode	7
1.4 Videre fremstilling	8
2. Beviskravet etter vegtrafikkloven § 34 femte ledd	10
3. Hensynet til trafikksikkerheten og allmenne hensyn, jf. vegtrafikkloven § 34 femte ledd....	13
3.1 Hensynet til trafikksikkerheten	13
3.2 Allmenne hensyn.....	16
4. Edruehetsgrunnlaget, jf. vegtrafikkloven § 34 femte ledd	18
4.1 Manglende edruehet grunnet misbruk av alkohol.....	21
4.2 Manglende edruehet grunnet misbruk av andre rusmidler enn alkohol	25
5. Skikkethetsgrunnlaget, jf. vegtrafikkloven § 34 femte ledd	33
5.1 Lovovertridelser med tilknytning til motorvogn	36
5.2 Lovovertridelser uten tilknytning til motorvogn	39
6. Konklusjon.....	42
7. Litteraturliste.....	43
8. Vedlegg	46

1. Innledning

1.1 Presentasjon av tema og problemstilling

Temaet for denne masteravhandlingen er de ulike vilkårene som må være oppfylt for at et vedtak om tilbakekall av føreretten skal anses å være rettmessig. Denne avhandlingen vil hovedsakelig være en redegjørelse av lovgrunnlaget for vedtak om tilbakekall av føreretten, lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk (heretter omtalt som vegtrafikkloven) § 34 femte ledd.

Det følger av vegtrafikkloven § 34 femte ledd at *«Dersom innehaveren av føreretten ikke er edruelig eller hans vandel for øvrig er slik at han ikke anses skikket til å føre motorvogn, kan politimesteren eller den han gir myndighet, tilbakekalle retten til å føre førerkortpliktig motorvogn for en bestemt tid eller inntil videre, hvis hensynet til trafikksikkerheten eller allmenne hensyn ellers krever det.»*.

Etter vegtrafikkloven § 24 fjerde ledd første punktum følger det at *«Den som skal få førerkort må være edruelig, og det må ikke være noe å si på hans vandel ellers»*. Vegtrafikkloven § 24 fjerde ledd første punktum angir kravene som må foreligge ved ervervelsen av føreretten, men bestemmelsen angir ingen sanksjoner eller konsekvenser dersom disse vilkårene faller bort etter at personen har ervervet føreretten. Vegtrafikkloven § 24 fjerde ledd må derfor ses i sammenheng med vegtrafikkloven § 34 femte ledd siden sistnevnte bestemmelse gir adgang til å tilbakekalle føreretten dersom situasjonen som nevnt overfor skulle oppstå.

Bjørn Engstrøm skriver at *«Bestemmelsen må ses som en direkte konsekvens av § 24 fjerde ledd og bygger på det syn at det ville være urimelig om det ikke skulle være adgang til å tilbakekalle føreretten dersom forutsetningene om tilfredsstillende vandel og edruelighet ved førerkortutstedelsen ikke lenger holder»¹*.

Vegtrafikkloven § 34 femte ledds formål er å tilbakekalle føreretten til personer som på grunn av særlige forhold utgjør en særskilt risiko for seg selv og for andre som ferdes i trafikken.

---

¹ Bjørn Engstrøm, *Vegtrafikkloven og trafikkreglene kommentarutgave*, 5. utgave, Oslo 2012 (s. 510)

Bestemmelsen er en forebyggende bestemmelse siden den er ment å skulle anvendes ovenfor innehavere av føreretten før en ulykke inntreffer. Vegtrafikkloven har som kjent andre bestemmelser som regulerer tap av føreretten etter at en trafikkulykke eller annen hendelse i forbindelse med føring av motorvogn har inntruffet, se eksempelvis vegtrafikkloven § 33.

Vegtrafikkloven § 34 femte ledd oppstiller to selvstendige grunnlag som må være oppfylt før man kan fatte et vedtak om tilbakekall av føreretten. Føreretten kan for det første tilbakekalles dersom innehaveren ikke er å anse som edruelig (heretter omtalt som edruelighetsgrunnlaget), og for det andre kan føreretten tilbakekalles dersom en persons vandel er slik at vedkommende ikke kan anses skikket til å være fører av motorvogn (heretter omtalt som skikkethetsgrunnlaget).

Vilkårene i bestemmelsen er vage og ordlyden gir lite veiledning når det gjelder grensene for, og innholdet i de to grunnlagene. Bestemmelsens forarbeider gir heller ikke mye veiledning vedrørende dette, og det finnes ingen høyesterettsavgjørelser hvor innholdet har blitt gjort rede for.

Avhandlingens problemstilling vil derfor være å finne ut innholdet i og grensene for når innehaveren av føreretten regnes for å være «ikke edruelig» og «ikke skikket» etter vegtrafikkloven § 34 femte ledd.

Jeg vil i denne avhandlingen ikke vurdere de ulike helsekravene som stilles til innehaveren av føreretten. En slik avgrensning vil være hensiktsmessig da dette er krav som reguleres av vegtrafikkloven § 34 første ledd, og som vil innebære pålegg om legeundersøkelse eller ny førerprøve. Vegtrafikkloven § 34 femte ledd gir ikke adgang til å ilegge lignende pålegg. I sakene etter første ledd vil det være den enkelte lege som foretar vurderingen av om helsekravene er oppfylt, og den enkelte trafikkstasjon som vil vurdere hvorvidt ny førerprøve er bestått. Det vil kun være vurderingens resultat politiet vil få kjennskap til.

Reglene for erverv av føreretten etter vegtrafikkloven § 24 fjerde ledd vil heller ikke berøres, med unntak av de tilfellene hvor denne bestemmelsen har en direkte sammenheng med forståelsen og tolkningen av vegtrafikkloven § 34 femte ledd.

1.2 Bakgrunn for tema

Det følger av lov 4.august 1995 nr. 53 om politiet (heretter omtalt som politiloven) § 2 punkt 2 at «*Politiet skal gjennom forebyggende, håndhevende og hjelpende virksomhet være et ledd i samfunnets samlede innsats for å fremme og befeste borgernes rettsikkerhet, trygghet og alminnelige velferd for øvrig.*» I forskrift 22.juni 1990 nr. 3963 om alminnelig tjenesteinstruks for politiet (heretter omtalt som politiinstruksen) § 2-1 annet ledd uttales det at «*I ethvert tilfelle gjør politiet best nytte for seg hvis det på forhånd lykkes i å forebygge eller avverge lovbrudd eller ordensforstyrrelser.*».

På bakgrunn av disse sentrale bestemmelsene i henholdsvis politiloven og politiinstruksen anses forebygging av kriminalitet som en svært viktig og sentral del av politiets arbeid.

Fra 2009 og fram til 2012 opplevde vi en nedgang i antall drepte på norske veier, og i 2012 var Norge det landet i Norden med færrest antall trafikkdrepte etter befolkningstall. I 2013 døde 190 personer på norske veier, noe som innebar en økning på 31 prosent fra året før². I en studie fra Transportøkonomisk institutt (TØI) ble det lagt fram et anslag over ulykkeskostnadene i trafikken i Norge³. I denne studien kom det blant annet fram at en dødsulykke i trafikken koster samfunnet i overkant av 30 millioner kroner.

I en dybdeanalyse gjort av Statens vegvesen når det gjaldt dødsulykker i vegtrafikken i 2012, ble det slått fast at ruspåvirkning sannsynligvis hadde vært en medvirkende faktor for ulykken i 24 prosent av dødsulykkene⁴.

Hvis man ser på antallet dødsulykker i 2013 og kostnadene dette medførte samfunnet, sammenholdt med andelen ulykker hvor ruspåvirkning med stor grad av sannsynlighet var en medvirkende årsak, kan man slå fast at føring av motorvogn i ruspåvirket tilstand er et alvorlig problem og en stor utfordring i det norske samfunnet.

---

² <http://www.tryggtrafikk.no/pressemeldinger/stor-okning-i-antall-trafikkdrepte/> Sist besøk 23.februar 2014

³ <https://www.toi.no/getfile.php/Publikasjoner/T%C3%98I%20rapporter/2010/1053C-2010/1053C-2010-ulykker.pdf> Siste besøk 23.februar .2014

⁴ http://www.vegvesen.no/_attachment/492305/binary/799205?fast_title=Dybdeanalyser+av+d%C3%B8dsulykker+i+vegtrafikken+2012.pdf Siste besøk 23.februar 2014

Politiet i Norge er i dag organisert slik at det i tillegg til de rent politimessige gjøremål (operative oppgaver) også ilagt en rekke forvaltningsmessige oppgaver hvor blant annet førerkortsaker, utlendingssaker, våpensaker og andre tillatelser inngår.

Kriminalitetsforebyggende arbeid vil dermed kunne gjennomføres både av det operative politi og gjennom forvaltningsmessige gjøremål og vedtak.

I november 2012 startet Forvaltningsenheten ved Troms politidistrikt et prosjekt ved navn «Forebygging gjennom forvaltning». Formålet med prosjektet var å skape enklere og bedre rutiner og metoder for å drive kriminalitetsforebyggende arbeid. Ved å skape et tettere samarbeid med det operative politi ble behandlingen rundt tilbakekall av førerkort, våpenkort samt andre tillatelser som eksempelvis vaktvirksomhet forenklet og prioritert.

I forbindelse med prosjektet ble det utarbeidet rutiner hvor såkalte «bekymringsmeldinger» ble tatt i bruk. Disse meldingene var enkle skjema som det operative politi kunne levere til Forvaltningsenheten dersom de møtte på personer som var innehavere av føreretten, men som de mente burde underlegges nærmere undersøkelser.

I løpet av 2013 og fram til april 2014 har bevillingsseksjonen mottatt over 100 bekymringsmeldinger fra det operative politi⁵. Disse meldingene har ført til ytterligere undersøkelser, og mange har resultert i vedtak om tilbakekall av føreretten. Seksjonen hadde med stor sannsynlighet ikke undersøkt disse personene dersom ikke meldingene hadde blitt innlevert.

I samtale med Politiinspektør Astrid Nilsen, leder for Forvaltningsenheten ved Troms politidistrikt, kunne hun fortelle at ble det fattet over 60 vedtak om tilbakekall av føreretten av Troms politidistrikt i 2012 og i 2013.⁶ Prosjektet har i senere tid høstet gode tilbakemeldinger, og i Politidirektoratets brev datert 26. november 2013 (jnr. 12/032983) uttalte Politidirektoratet at alle politidistrikt skulle implementere «Forebygging gjennom

---

⁵ Samtale med seksjonsleder ved bevillingsseksjonen, Lene Risten, 11.april 2014

⁶ Samtale med Politiinspektør Astrid Nilsen, leder for Forvaltningsenheten ved Troms politidistrikt, den 05.april 2014.

forvaltning» i deres arbeid med å forebygge og bekjempe kriminalitet, og bidra til trygghet i samfunnet⁷.

Prosjekt «Forebygging gjennom forvaltning» viser at politiet kan være nyskapende og må gjennom utvikling og nye prosjekter lære seg å utnytte alle ledd i politiets organisering for å forebygge kriminalitet og dermed utøve en av sine viktigste oppgaver.

De aller fleste vedtakene om tilbakekall av førerrett fattes med hjemmel i vegtrafikkloven § 34 femte ledd. En redegjørelse av bestemmelsens innhold vil derfor være viktig i utviklingen og anvendelsen av bestemmelsen.

1.3 Rettskildebilde og metode

I behandlingen av avhandlingens hovedproblemstilling vil jeg gjøre rede for innholdet i vegtrafikkloven § 34 femte ledd. Her vil de generelle rettskildeprinsippene være sentrale.

Lovens forarbeider sier ingenting om hvor grensene for tilbakekall av førerretten går, eller hva som er innholdet i begrepene som lovteksten anvender. Det foreligger ingen relevante høyesterettsavgjørelser på dette området, noe som innebærer at underrettspraksis og forvaltningspraksis vil utgjøre mye av rettskildebildet i redegjørelsen av innholdet i vegtrafikkloven § 34 femte ledd.

Anvendelsen av vedtak om tilbakekall av førerretten som Politidirektoratet har truffet, samt de rundskriv som direktoratet har utarbeidet, er også med på å gjøre rettskildebildet på dette området utfordrende og særegent. Politidirektoratet er politidistriktenes klageinstans i saker hvor det er truffet vedtak om tilbakekall av førerrett med hjemmel i vegtrafikkloven § 34 femte ledd. Utfall og uttalelser i deres vedtak vil dermed ha stor betydning for fastsettingen av bestemmelsens innhold, siden disse vil bli brukt som retningslinjer ved det enkelte

---

⁷ Disponeringsskriv for politi- og lensmannsetaten 2014 (s. 10) (https://www.politi.no/vedlegg/lokale_vedlegg/politidirektoratet/Vedlegg_2457.pdf) sist besøkt 25.mars 2014

politidistrikt og dermed vil kunne være avgjørende i vurderingen om vedtak i den enkelte sak skal fattes eller ikke.

Politidirektoratet ga i 2007 ut en håndhevingsinstruks med retningslinjer for behandlingen av saker om inndragelse av førerkort. I henhold til den alminnelig rettskildelæren har ikke rundskriv veldig stor vekt, men i forhold til vegtrafikkloven § 34 femte ledd vil Politidirektoratets rundskriv bidra til å presisere den skjønsmessige lovteksten hvor det mangler andre rettskildefaktorer som kan hjelpe til å trekke opp grensene for innholdet i bestemmelsen.

Det er kun et fåtall av Politidirektoratets vedtak som publiseres og gjøres tilgjengelig. I tillegg til de vedtak og avgjørelser som gjennom søk er tilgjengelig på lovdata, har jeg også fått tilgang til alle vedtak truffet ved bevillingsseksjonen (forvaltningsenheten) ved Troms politidistrikt, og Politidirektoratets vedtak i klagesakene som er sendt fra nevnte politidistrikt.

1.4 Videre fremstilling

I denne avhandlingen vil jeg først vurdere hvilket beviskrav som stilles til et vedtak om tilbakekall av føreretten etter vegtrafikkloven § 34 femte ledd. Deretter vil jeg gjøre rede for hva som er innholdet i hensynet til trafiksikkerheten og allmenne hensyn, jf. vegtrafikkloven § 34 femte ledd. Hensynene vil bli behandlet hver for seg siden det følger av bestemmelsens ordlyd at et vedtak om tilbakekall ikke må være påkrevd av begge hensynene for å være gyldig.

Jeg skal videre i avhandlingen foreta en redegjørelse av grensene og innholdet i de ulike grunnlagene for tilbakekall (edruelighetsgrunnlaget og skikkethetsgrunnlaget).

I behandlingen av edruelighetsgrunnlaget vil jeg behandle manglende edruelighet på grunn av narkotiske stoffer og manglende edruelighet på grunnlag av alkohol hver for seg. Dette vil være hensiktsmessig siden bruk av alkohol i utgangspunktet ikke er straffbart, og ikke uten videre vil kunne føre til ileggelse av forelegg eller dom. Bruk av andre ulovlige rusmidler (enn alkohol) vil være en lovovertrødelse som i utgangspunktet vil medføre en

straffereaksjon. Hvordan dokumentasjonen og bevisene på manglende edruelighet vil fremstå vil dermed være forskjellig avhengig av hvilken type rusmidler innehaveren av føreretten misbruker.

Når det gjelder skikkethetsgrunnlaget vil jeg først foreta en vurdering av lovovertrædelser gjort med motorvogn som nødvendig redskap for handlingen, og deretter lovovertrædelser uten noen tilknytning til bruk av motorvogn. En slik oppdeling vil være nødvendig fordi vi befinner oss på vegtrafikklovens område og bruk av motorvogn vil ha en naturlig sammenheng med dette rettsområdet. Oppdelingen vil også være nødvendig på bakgrunn av at lovovertrædelser uten noen sammenheng med bruk av motorvogn i utgangspunktet ikke vil kunne danne grunnlag for et vedtak om tilbakekall av føreretten, jf. Politidirektoratets rundskriv (RPOD-2007-1) punkt 3.1.5.3.

2. Beviskravet etter vegtrafikkloven § 34 femte ledd

Et vedtak om tilbakekall av føreretten etter vegtrafikkloven § 34 femte ledd er et enkeltvedtak, og forvaltningslovens regler kommer til anvendelse, jf. lov 10.februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (heretter omtalt som forvaltningsloven) § 2 bokstav b). Forvaltningsloven har ingen lovbestemmelse som angir hvilket beviskrav som skal legges til grunn i enkeltvedtak, men det er alminnelig antatt at det som utgangspunkt må kreves sannsynlighetsovervekt⁸. Dette utgangspunktet samsvarer med prinsippet om sannsynlighetsovervekt i sivile saker.

Jeg skal i den videre drøftelsen vurdere om dette utgangspunktet skal fravikes i saker som omhandler vedtak om tilbakekall av føreretten jf. vegtrafikkloven § 34 femte ledd, og om et tilbakekall av føreretten er å karakterisere som straff etter Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK) artikkel 6.

Vegtrafikkloven § 34 femte ledd angir ikke hvilket krav som skal stilles til vekten av bevisene når det gjelder tilbakekall av føreretten. Det følger imidlertid av bestemmelsens første ledd at politiet må ha «skjellig grunn til å tro» at vedkommende ikke fyller de krav som stilles til fører av førerkortpliktig motorvogn. Første ledd gjelder pålegg om ny førerprøve og/eller legeundersøkelse dersom politiet har skjellig grunn til å tro at innehaveren av føreretten ikke lenger fyller de krav som er fastsatt til syn, helse og førerlighet som kreves. Bestemmelsens femte ledd gjelder tilbakekall av føreretten på grunn av manglende edruelighet eller på grunn av vandel, og gir ikke adgang til å gi lignende pålegg som etter første ledd. Beviskravet etter første ledd kan således ikke uten videre slås fast å gjelde også etter femte ledd.

Bestemmelsens forarbeider sier ingenting om hvilket beviskrav som skal legges til grunn i vegtrafikklovens § 34 femte ledd.

Selv om noe ikke er å anse som straff etter nasjonal rett vil en reaksjon kunne være å anse som straff etter Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK). Det følger av lov 21 mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett

---

⁸ Torstein Eckhoff, *Forvaltningsrett*, 9. utgave, Oslo 2010 (s. 428)

(menneskerettsloven) § 3, jf. § 2 1.punkt at bestemmelser i EMK skal ved motstrid gå foran bestemmelser i annen lovgivning.

Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD) har i saken Engel m.fl. mot Nederland, avsagt 8.juni 1976, oppstilt tre kriterier når det gjelder vurderingen av om noe regnes for å være straff. Disse tre kriteriene er; klassifikasjonen etter nasjonal rett, karakteren av lovbruddet og reaksjonens karakter og alvor.

Det følger av praksis fra Høyesterett at inndragning av førerkort ikke er straff etter norsk intern rett. Høyesterett har blant annet uttalt at «... saker om inndragning behandles ikke etter straffeprosessloven. Det foretas en vanlig forvaltningsmessig behandling med hjemmel i vegtrafikklovens bestemmelser ...»⁹.

For at noe skal anses for å være straff etter EMK art. 6 må reaksjonen i utgangspunktet ha et pønalt formål. Det kan lett tenkes at et tilbakekall av føreretten vil kunne føles som en straffereaksjon av den som tilbakekallet retter seg mot. Et vedtak om tilbakekall av føreretten etter vegtrafikkloven § 34 femte ledd er imidlertid ikke en direkte konsekvens av en lovovertrødelse, og det er ingen sammenheng mellom en lovovertrødelse og tilbakekallet av føreretten i slik grad som eksempelvis følger av vegtrafikkloven § 33 tredje ledd. Tilbakekallet av føreretten har av den grunn ikke et pønalt formål siden tilbakekallet av føreretten er et vedtak med et forebyggende formål.

I et høringsnotat var spørsmålet om kompetansen til å fastsette tap av retten til å føre motorvogn burde bli overført fra politiet til domstolene og dermed bli behandlet som ledd i en straffesak. Her uttalte Justis- og beredskapsdepartementet at «... også en rekke andre reaksjoner er så inngripende overfor den de gjelder, at de ofte oppleves som straff. Likevel er det ikke nødvendigvis riktig å gjøre disse reaksjonene til formell straff. At reaksjonene oppleves som svært inngripende, er ikke en tilstrekkelig grunn til å gjøre dem til formell straff»¹⁰.

---

⁹ Rt. 2002 s. 1216 (s. 1226)

¹⁰ Ot.prp.nr.52 (2002-2003) punkt 5.2.3

I en sak fra Hålogaland lagmannsrett ble det uttalt at *«tilbakekall av førerett ikke er straff, og at det heller ikke er spørsmål om A har opptrådt straffverdig. I utgangspunktet kan lagmannsretten derfor ikke se at det kreves mer enn sannsynlighetsovervekt.»*¹¹.

Saken gjaldt gyldigheten av Politidirektoratets vedtak om tilbakekall av føreretten i medhold av vegtrafikkloven § 34 femte ledd. Vedtaket ble truffet av Helgeland politidistrikt og var begrunnet med at A ikke lenger oppfylte lovens vilkår for å være innehaver av føreretten. Det ble vist til at A flere ganger de siste årene var straffedømt og bøtelagt for befatning med narkotika. Staten v/Justis- og politidepartementet ble frifunnet i Rana tingrett.

A gjorde i ankesaken til lagmannsretten gjeldende at beviskravet var skjerpet siden alminnelig sannsynlighetsovervekt ikke var tilstrekkelig for å legge til grunn et så belastende faktum som manglende edruelighet innebar. Staten v/Justis- og politidepartementet gjorde gjeldende at alminnelig sannsynlighetsovervekt var tilstrekkelig siden tilbakekall av førerett ikke var straff etter EMK art. 6, og et strengere beviskrav ikke kunne utledes av nasjonal rett.

Hålogaland lagmannsrett kom til samme resultat som tingretten og anken ble forkastet.

Det er etter dette klart at et vedtak om tilbakekall av føreretten ikke er å regne som straff etter EMK artikkel 6, og tilbakekallet er et forvaltningsvedtak som behandles etter de alminnelige forvaltningsrettslige regler. Det kan av den grunn ikke stilles et strengere krav enn sannsynlighetsovervekt i saker som omhandler tilbakekall av føreretten etter vegtrafikkloven § 34 femte ledd.

I utgangspunktet må beviskravet være oppfylt på vedtakstidspunktet. Høyesterett har imidlertid uttalt at etterfølgende bevis kan trekkes inn for å kaste lys over situasjonen på vedtakstidspunktet, jf. Rt. 2007 s. 1815 (premiss 34). Dette innebærer at lovovertridelser eller befatning med alkohol eller andre ulovlige rusmidler etter at et vedtak om tilbakekall av førerett er fattet, vil kunne brukes som bevis i vurderingen om det var grunnlag for å tilbakekalle føreretten etter vegtrafikkloven § 34 femte ledd eller ikke. Lovovertridelser eller misbruk i etterkant vil gi klare indikasjoner på at tilbakekallsgrunnlaget på vedtakstidspunktet var rettmessig og gyldig.

---

¹¹ LH-2012-20901

3. Hensynet til trafikksikkerheten og allmenne hensyn, jf. vegtrafikkloven § 34 femte ledd

Vegtrafikkloven § 34 femte ledd lyder som følger; «*Dersom innehaveren av føreretten ikke er edruelig eller hans vandel for øvrig er slik at han ikke anses skikket til å føre motorvogn, kan politimesteren eller den han gir myndighet, tilbakekalle retten til å føre førerkortpliktig motorvogn for en bestemt tid eller inntil videre, hvis hensynet til trafikksikkerheten eller allmenne hensyn ellers krever det.*»

Siden lovteksten benytter ordet «eller» innebærer dette at et vedtak om tilbakekall ikke må være påkrevd av begge hensynene. Det er etter ordlyden tilstrekkelig at et tilbakekall av føreretten kun er påkrevd av ett av hensynene. På bakgrunn av en naturlig forståelse av ordet «krever» forstås bestemmelsen slik at et tilbakekall må være nødvendig på grunn av ett av de nevnte hensynene.

3.1 Hensynet til trafikksikkerheten

Med trafikksikkerhet forstås blant annet forebygging av skader og ulykker i trafikken slik at alle som ferdes i størst mulig grad kan være trygge. Hensynet skal sørge for en bedring av din egen sikkerhet i trafikken, samtidig som det vil medføre at man fjerner potensielt farlige trafikanter for å bedre sikkerheten til de øvrige. Trafikksikkerheten kan blant annet bedres ved å regulere trafikkbildet ved hjelp forbuds- og påbudsregler som eksempelvis fastsetting av fartsgrenser, gjennom regler om tap og tilbakekall av førerett, og regler for krav til ulike motorvogner.

Det følger av bestemmelsens forarbeider at «*Det antas i og for seg unødvendig å presisere hensynet til trafikksikkerheten, idet dette formentlig må antas å gå inn under «allmenne hensyn» i vid forstand, men man antar at det kan være på sin plass å understreke at hensynet til trafikksikkerheten bør tillegges særlig vekt.¹²*».

---

¹² Ot.prp.nr.23 (1964-1965) s. 80

En slik uttalelse i bestemmelsens forarbeider er med på å påpeke viktigheten av at trafikksikkerheten er i fokus og at hensynet er et tungtveiende moment i vurderingen hvorvidt føreretten skal tilbakekalles. Denne uttalelsen presiserer også det overordnede formålet til vegtrafikkloven § 34 femte ledd, og gir klarere føringer i saksbehandlingen når vedtak om tilbakekall av føreretten skal fattes ved det enkelte politidistrikt.

Politidirektoratet har i flere klagesaker uttalt at «*Manglende edruelighet må ikke være tilknyttet føring av motorvogn for at hensynet til trafikksikkerheten tilsier at tilbakekall av førerett kan finne sted.*¹³». Denne uttalelsen bidrar til at hensynet gis en vid betydning.

Bjørn Engstrøm viser til kommentarene til vegtrafikkloven § 33 nr. 1 når han skriver om hva som ligger i uttrykkene «hensynet til trafikksikkerheten» og «allmenne hensyn» etter vegtrafikkloven § 34 femte ledd¹⁴. Rettspraksis og juridisk teori som sier noe om forståelsen av hensynene i forbindelse med § 33 nr. 1 første ledd, vil kunne tillegges vekt og dermed bidra til å klargjøre forståelsen av innholdet i hensynene etter vegtrafikkloven § 34 femte ledd.

Vegtrafikkloven § 33 gjelder tap av retten til å føre førerkortpliktig motorvogn herunder midlertidig beslag av føreretten, jf. tredje ledd. Bestemmelsens første ledd viser på lik linje med vegtrafikkloven § 34 femte ledd, til hensynet til trafikksikkerheten og allmenne hensyn. Begrunnelsen bak reglene for tap av føreretten er på mange måter lik begrunnelsen bak tilbakekall av føreretten med den forskjell at man etter § 33 tredje ledd fjerner føreren fra trafikken etter at en ulykke allerede har inntruffet. Bestemmelsen er ikke en forebyggende bestemmelse i like stor grad som vegtrafikkloven § 34 femte ledd er. Det vil dermed være enklere å slå fast at hensynet til trafikksikkerheten er oppfylt siden tapet av føreretten er en direkte konsekvens av en trafikkulykke, eller en annen straffbar handling som har en direkte sammenheng med bruken av motorvogn.

Bjørn Engstrøm skriver at «*Vurderingen av om hensynet til trafikksikkerheten krever tap av føreretten, er knyttet til den straffbare handlingen. Hovedspørsmålet blir dermed om denne handling er av en slik art at den gir en begrunnet forventning om at førerkortinnehaveren i en*

---

¹³ VPOD-2013-2344 og VPOD-2013-1492

¹⁴ Bjørn Engstrøm, *Vegtrafikkloven og trafikkreglene kommentarutgave*, 5. utgave, Oslo 2012 s. 510

tid framover ikke kan antas å ville eller kunne vise den nødvendige vilje til å holde seg etter trafikklovgivningen¹⁵». Denne uttalelsen kan ikke overføres direkte til vegtrafikkloven § 34 femte ledd, men hensynet til forutberegnelighet er også viktig når det er tale om tilbakekall av føreretten. I disse sakene vil ikke den som får vedtak om tilbakekall av føreretten ha en like stor forventning om et slikt vedtak enn for eksempel den som får beslaglagt førerkortet etter en trafikkulykke. Det må imidlertid stilles visse krav til at begrunnelsen for vedtaket, enten det er på grunn av manglende edruelighet eller skikkethet, skaper en eller annen forståelse for den som mister føreretten og ikke fremstår som urettferdig eller feil.

Høyesterett uttalte i 1939 at «*Blandt egenskaper som bør kreves av en fører, er det efter min mening også naturlig å regne viljen og evnen til å være lojal overfor sine plikter efter motorvognloven.*¹⁶». Denne uttalelsen fra Høyesterett kan tolkes dithen at dersom innehaveren av føreretten har disse egenskapene vil hensynet til trafikksikkerheten ivaretas best.

Hensynet til trafikksikkerheten kan formuleres slik at vurderingen er om trafikksikkerheten til den enkelte som ferdes i trafikken vil bli bedre dersom akkurat denne personen (på grunn av sin manglende edruelighet eller skikkethet) ikke lenger er innehaver av føreretten og dermed ikke er fører av førerkortpliktig motorvogn. I saker om tilbakekall av føreretten vil man aldri kunne få et sikkert svar på om trafikksikkerheten faktisk blir bedre. Dette er på grunn av at man i disse tilfellene skal handle preventivt og foreta et tilbakekall før ulykken skjer. Det kan på bakgrunn av dette ikke stilles særlig strenge krav til hvor sikre man må være på at trafikksikkerheten vil bli bedre.

Grunnen til at man tilbakekaller føreretten til personer som misbruker alkohol eller andre ulovlige rusmidler, er fordi risikoen for føring av motorvogn i påvirket tilstand vil være større. Ved å tilbakekalle føreretten til vedkommende fjerner man dermed denne forhøyede risikoen og trafikksikkerheten vil dermed bedres. Jeg viser i den forbindelse til avhandlingens punkt 1.2 hvor det ble påpekt at ruspåvirkning sannsynligvis var en faktor i en stor andel av dødsulykkene på norske veier.

---

¹⁵ Bjørn Engstrøm, *Vegtrafikkloven og trafikkreglene kommentarutgave*, 5. utgave, Oslo 2012 s. 471

¹⁶ Rt. 1939 s. 708 (s. 709)

Den samme begrunnelsen for tilbakekall av føreretten vil også gjelde for de som ikke kan anses som skikket etter vegtrafikkloven § 34 femte ledd. Ved å tilbakekalle føreretten til disse personene vil man fjerne de personene som ikke har den respekten for lovverket som kreves, som tar unødvendige sjanser når de er førere av bil, og som har lite eller ingen impuls kontroll.

3.2 Allmenne hensyn

Allmenne hensyn har ingen legaldefinisjon og innholdet er ikke enkelt å fastsette.

Som nevnt i avhandlingens punkt 3.1 kan man anta at hensynet til trafikksikkerheten går inn under begrepet allmenne hensyn.

Etter ordlyden finnes det få begrensninger i hvilke hensyn som kan begrunne et tilbakekall av føreretten, og forarbeidene gir ingen veiledning når det gjelder innholdet i begrepet «allmenne hensyn». Dette bidrar til at det etter ordlyden ikke skal mye til for å anse tilbakekall av føreretten som påkrevd av allmenne hensyn. Av ordlyden «allmenne» vil imidlertid rent private hensyn falle utenfor. Dersom det fattes et tilbakekall av føreretten på bakgrunn av hensynet til to privatpersoner vil dette falle utenfor begrepets definisjon og ikke være i tråd med kravene etter vegtrafikkloven § 34 femte ledd. Bestemmelsens ordlyd innebærer at det skal være «flertallet» eller «samfunnet for øvrig» som skal være hensyntatt når et vedtak om tilbakekall av føreretten fattes.

Dersom et vedtak fattes på grunnlag av hensyn som ikke har sammenheng med rettsområdet vi befinner oss på, vil dette vedtaket ikke falle inn under bestemmelsens formål. Allmenne hensyn må dermed ses i sammenheng med vegtrafikkloven og de hensyn som gjør seg gjeldende på dette området. I forskrift om tap av retten til å føre motorvogn mv.

(tapsforskriften) § 2-6 første ledd følger det at tap av førerett skal vurderes når det anses påkrevd av allmenne hensyn for å beskytte samfunnet mot de skadevirkninger det kan ha om vedkommende fortsatt tillates å føre motorvogn.

Et tilbakekall av førerett som er begrunnet i hensynet til trafikksikkerheten kan enkelt tenkes siden vi befinner oss på vegtrafikklovens område, og fordi vegtrafikkloven § 34 ledds overordnede formål er å fjerne førere som medfører en forhøyet risiko i trafikken. Det er

imidlertid ikke like enkelt å tenke på andre hensyn, uten noen tilknytning til trafikksikkerheten, som kan begrunne et slikt tilbakekall.

Vegtrafikkloven § 34 femte ledd oppstiller to ulike grunnlag for tilbakekall av føreretten, manglende edruelighet og skikkethet. Selv om de straffbare handlingene i slike saker ikke alltid har sammenheng med trafikklovgivningen og bruk av motorvogn vil man med hjemmel i § 34 femte ledd også kunne tilbakekalle føreretten i slike tilfeller. I disse tilfellene vil tilbakekallet av føreretten være begrunnet i hensynet tilt trafikksikkerheten, selv om handlingen vedkommende har gjort ikke har direkte sammenheng med bruk av motorvogn.

I vedtakene som fattes av Politidirektoratet viser de uten unntak til begge hensynene når de skal vurdere om vilkårene for tilbakekall er tilstede. Det foretas derfor ingen oppdelinger eller ulike vurderinger for de to hensynene.

Lovteknisk kan begrepet «allmenne hensyn» ses på som en sikkerhetsventil i tilfelle det vil oppstå en situasjon hvor et tilbakekall av føreretten ikke vil ha noen sammenheng med trafikksikkerhetsmessige hensyn og at man i disse tilfellene kan begrunne tilbakekallet i «allmenne hensyn».

4. Edruehetsgrunnlaget, jf. vegtrafikkloven § 34 femte ledd

Det følger av vegtrafikkloven § 34 femte ledd at «*Dersom innehaveren av føreretten ikke er edrueelig ... kan politimesteren eller den han gir myndighet, tilbakekalle retten til å føre motorvogn ...*»

Begrepet «edrueelig» er et begrep uten er klart avgrenset innhold. En naturlig forståelse av «edrueelig» er en person som har et nøkternt forhold til alkohol og andre rusmidler.

Vegtrafikkloven § 34 femte ledds ordlyd avgrenser verken mot alkoholmisbruk eller misbruk av andre rusmidler, noe som trekker i retning av at bestemmelsen vil kunne anvendes både overfor personer som ikke er edrueelig på grunn av bruk av rusmidler, og overfor personer som ikke er edrueelig på grunn av bruk av alkohol. Ordlyden tar likevel ikke sikte på å ramme enhver som befatter seg med dette, jf. «ikke edrueelig». Vegtrafikkloven § 34 femte ledds formål er å virke preventivt i den forstand at man tilbakekaller føreretten til antatt farlige førere slik at man dermed eliminerer den forhøyede risikoen som de i utgangspunktet utgjorde. Ordlyden holdt opp mot bestemmelsens formål tyder derfor på at det er innehavere av førerett som misbruker, enten alkohol eller andre rusmidler, som bestemmelsen retter seg mot. En gangs befatning med alkohol eller andre rusmidler vil i utgangspunktet ikke være grunnlag nok for å treffe vedtak om tilbakekall av føreretten, siden bruken må være av et slikt omfang at den medfører at vedkommende utgjør en større risiko i trafikken.

Oppbevaring og salg av ulovlige rusmidler vil etter ordlyden ikke falle inn under bestemmelsens anvendelsesområde siden edrueligheten retter seg mot den enkeltes faktiske bruk.

På bakgrunn av tolkninger av ordlyden tar bestemmelse sikte på å anvendes ovenfor den som har havnet i et avhengighetsforhold hvor det er tale om en vedvarende og regelmessig bruk av enten alkohol eller andre rusmidler, og hvor vedkommende på grunn av dette utgjør en større risiko i trafikken enn andre.

Lovens forarbeider sier ingenting om begrepets innhold eller grensene for anvendelsen av bestemmelsen. Det finnes lite eller ingen høyesterettspraksis på dette området, men det

foreligger noe underretts- og forvaltningspraksis som vil kunne bidra til fastsettelsen av hva som er bestemmelsens innhold.

Bjørn Engstrøm skriver i sin bok at «*Spørsmålet blir når et misbruk er såpass bastant at det medfører grunnlag for tilbakekall. Mye av svaret ligger i at den manglende edrueligheten må ha betydning for skikketheten som fører av motorvogn.*¹⁷».

Politidirektoratets rundskriv (RPOD-2007-1) er en håndhevingsinstruks for behandlingen av saker om blant annet nektelse av erverv av førerrett og tilbakekall av førerrett.

I rundskrivets kapittel 3.1.6 som omhandler edruelighetskravet etter vegtrafikkloven § 24 fjerde ledd uttales det at; «*Ved vurderingen av en førerkortsøkers edruelighet vil det vanligvis være tilstrekkelig å ta utgangspunkt i politiets egne registre (bøte- og strafferegistret), herunder opplysninger om innbringelser i dрукenskapsarrest, jf. Politiloven § 9 (tidl. Løsgjengerloven § 20).*¹⁸». På bakgrunn av det som tidligere er sagt om sammenhengen mellom vegtrafikkloven § 24 og § 34 femte ledd, tyder mye på at det samme utgangspunktet også skal gjelde etter § 34 femte ledd, se avhandlingens punkt 1.1.

Det følger av Politidirektoratets rundskriv (RPOD-2007-1) punkt 3.1.6.1 at flere bøteleggelser og/eller innbringelser de siste par år bør føre til at søkeren nektes adgang til å erverve førerrett. Det skal på bakgrunn av dette ikke mye til før en nektelse av erverv av førerretten vil være å anses som rettmessig. I rundskrivets punkt 3.2.1 følger det at en enkelt bot for beruselse i alminnelighet ikke bør føre til tap av førerrett. Bøtelegges vedkommende to eller flere ganger i løpet av et år, er det grunn til å foreta undersøkelser vedrørende edrueligheten. I motsetning til erverv av førerretten hvor dette ville ført til at søkeren ble nektet adgang til å erverve førerrett, vil to eller flere bøteleggelser i løpet av et år ikke uten videre vil medføre tap av førerrett, jf. ordlyden «er det grunn til å foreta undersøkelser vedrørende edrueligheten». Hva Politidirektoratet mener med slike undersøkelser behandles ikke nærmere i rundskrivet.

Det er imidlertid nærliggende å tenke at det med dette menes å søke opp de aktuelle personer i andre registre (særlig politiets logg/operasjonslogg) hvor også ikke-straffbare hendelser logges. Her vil blant annet meldinger om husbråk i forbindelse med festing, personer som er

---

¹⁷ Bjørn Engstrøm, *Vegtrafikkloven og trafikkreglene kommentarutgave*, 5. utgave, Oslo 2012 s. 511

¹⁸ Politidirektoratets rundskriv 2007/001 saksnr.07/00385-1 642 s. 18

overstadig beruset og andre ikke-straffbare meldinger logges og registreres. Opplysninger som ikke er ulovlig og som ikke vil medføre en straffereaksjon vil imidlertid kunne være med å belyse vedkommendes forhold til alkohol når det kommer til den mengden alkohol som er konsumert, hyppigheten av bruken av alkohol, og evnen til å ta vare på seg selv i beruset tilstand. Bruk av alkohol er som tidligere nevnt ikke en ulovlig foreteelse, og informasjonen om misbruk av alkohol vil i stor grad registreres på denne måten og ikke fremstå som en ilagt straffereaksjon som eksempelvis et forelegg eller en dom.

I politiets operasjonslogg vil også meldinger som andre personer gir til politiet registreres på den enkelte og vil være tilgjengelig ved direkte søk.

I en dom fra Hålogaland lagmannsrett (LH-2012-20901) uttalte lagmannsretten imidlertid; *«At politiet har hjemmel til å foreta ytterligere undersøkelser etter vegtrafikkloven § 34 første ledd i tilfeller hvor det foreligger mistanke om at innehaveren av førerett ikke er edruelig, betyr ikke at et direkte vedtak om tilbakekall basert på et tilstrekkelig faktumgrunnlag blir ugyldig.¹⁹»*. Slik lagmannsretten vurderte saken hadde politiet og Politidirektoratet i dette tilfellet et tilstrekkelig grunnlag til å treffe avgjørelse uten å foreta ytterligere undersøkelser i forbindelse med den aktuelle saken.

Vegtrafikkloven § 34 femte ledd oppstiller dermed ingen plikt til å foreta ytterligere undersøkelser før vedtak treffes, slik ordlyden i rundskrivet kan tyde på.

I den videre drøftelsen skal jeg på bakgrunn av de rettskildene som foreligger prøve å finne grensene for når man ikke er å anse som edruelig i henhold til vegtrafikkloven § 34 femte ledd. Denne drøftelsen vil i hovedsak være en vurdering av Politidirektoratets rundskriv (RPOD-2007-1) og forvaltningspraksis. Først vil jeg redegjøre for manglende edrueighet på grunn av alkoholmisbruk, deretter på grunn av misbruk av andre rusmidler enn alkohol.

---

¹⁹ LH-2012-20901

4.1 Manglende edrueighet grunnet misbruk av alkohol

Det følger av Politidirektoratets rundskriv (RPOD-2007-1) punkt 3.2.1 at dersom innehaver av føreretten misbruker alkohol, bør tap av førerett fastsettes for lengre tid eller for alltid.

For at noe skal være å karakterisere som et misbruk må det etter en naturlig forståelse av begrepet foreligge en regelmessig bruk av store mengder alkohol. Siden bruk av alkohol ikke er en ulovlig handling må konsumet overstige et normalt inntak av alkohol. Personer som misbruker alkohol sett i sammenheng med et trafikksikkerhetsperspektiv, er mennesker som ofte inntar store mengder alkohol som medfører at deres dømmekraft og skikkethet som førere ikke lenger tilfredsstiller vegtrafikklovens krav. Vurderingen om det er grunnlag for et tilbakekall av føreretten vil være om vedkommendes konsum av alkohol medfører at personen utgjør en større risiko i trafikken.

Bjørn Engstrøm har uttalt at «*Det må være klart at det ikke kreves en medisinsk definert alkoholisme*»²⁰ for å kunne regnes for å ikke være edrueig, og dermed oppfylle vilkårene for tilbakekall av førerett etter vegtrafikkloven § 34 femte ledd.

I store norske leksikon defineres alkoholisme som en tilstand som foreligger når et menneske er så avhengig av alkohol at det går ut over den fysiske eller psykiske helse²¹. Grensene for tilbakekall grunnet manglende edrueighet som følge av alkohol vil dermed kunne være nådd før avhengigheten er av et slikt omfang som følger av denne definisjonen.

I en sak fra Gulating lagmannsrett (LG-2010-17665) var spørsmålet hvorvidt Politidirektoratets vedtak om tilbakekall av førerett på grunn av manglende edrueighet i henhold til vegtrafikkloven § 34 femte ledd var gyldig. Saken er enestående i den forstand at det er den eneste publiserte avgjørelsen som omhandler tilbakekall av føreretten på grunn av manglende edrueighet i form av misbruk av alkohol, og ikke andre ulovlige rusmidler.

Den 2.april 2009 fattet Rogaland politidistrikt vedtak om tilbakekall av føreretten for en periode på tre år på grunnlag av en rapport hvor det fremgikk at A var omhandlet i politiets

---

²⁰ Bjørn Engstrøm, *Vegtrafikkloven og trafikkreglene kommentarutgave*, 5.utgave, Oslo 2012 s. 511

²¹ <http://snl.no/alkoholisme> siste besøk 15.03.2014

operasjonslogg ved flere anledninger med hendelser tilknyttet beruselse og mer. Det fremkom i rapporten at A fremsto som ruset i sentrum hver helg. Politidistriktet påpekte i klagesaken til Politidirektoratet at A ikke hadde vært innbrakt i drukkenskapsarrest på grunn av politiets ressursituasjon, men at dette ikke kunne være avgjørende da slik innsettelse kun var en av flere mulige indikasjoner på at edruelighetskravet ikke var oppfylt. Politidirektoratet opprettholdt vedtaket og saken ble bragt inn for Dalane tingrett.

Staten v/Justis- og Politidepartement ble frifunnet i Dalane tingretts dom av 11. desember 2009 og dommen ble anket til Gulating lagmannsrett.

I ankesaken bestred A at vilkårene for tilbakekall av føreretten var oppfylt. Det ble anført at det var vanlig blant ungdommer å drikke i helgene og at A ikke hadde et rusproblem. As prosessfullmektig mente det måtte legges vekt på at A var i full jobb som boreriggfører i den aktuelle perioden og fikk de beste skussmål fra arbeidsgiveren. Videre ble det vist til at A aldri hadde vært innblandet i trafikkuhell og at det ikke var noe å utsette på hans kjøreferdigheter.

Ankemotparten, Staten v/Justis- og politidepartementet anførte på et generelt grunnlag at hyppig og kvalifisert grad av beruselse klart ville danne grunnlag for tilbakekall av føreretten av hensyn til trafikksikkerheten. Henvisningen til bøteleggelser og/eller innsettelse i drukkenskapsarrest var en bevismessig forenkling av forvaltningen, da det ville være tilstrekkelig med flere observasjoner som indikerte en tendens. Ankemotparten viste videre til at det i den foreliggende sak forelå 16 (17) episoder som var nedfelt i politiets logg. Det ble i den sammenheng uttalt at A ikke hadde vist evne og/eller vilje til å korrigere sitt drikkemønster. Det ble til slutt anført at dersom vegtrafikklovens krav til edruelighet skulle ha noen realitet ut over tilbakekall i forhold til kroniske rusmisbrukere/medisinsk alkoholisme, måtte et slikt tilfelle som i denne saken oppfylle lovens krav.

To av de tre dommerne i lagmannsretten kom til at vedtaket om tilbakekall av føreretten måtte kjennes ugyldig.

Flertallet bemerket på generelt grunnlag at vurderingen om edruelighetsgrunnlaget var oppfylt innebar en vurdering av om vedkommende hadde et drikkemønster som innebar hyppig og regelmessig bruk av større alkoholemengder over en lengre periode, og som måtte antas å ha

betydning for ens skikkethet som sjåfør. Flertallet la videre til grunn at det ikke uten videre ville være tilstrekkelig å telle antall strafferettslige reksjoner relatert til rus, og ikke at en person over tid var observert i beruset tilstand. Det måtte etter flertallets syn foretas en konkret, bred og helhetlig vurdering av om edruehetskravet var oppfylt i hvert enkelt tilfelle.

Til As bruk av alkohol bemerket lagmannsrettens flertall at det var tale om en forholdsvis begrenset periode og at alkoholbruken hadde vært relatert til festing i helgene hvor As leilighet ved flere anledninger har vært benyttet som «festlokale». Flertallet så ikke hendelsene som et utslag av at A ikke hadde evnet til å korrigere sitt drikkemønster slik tingretten la til grunn, og la betydelig vekt på at A i den perioden saken gjaldt, hadde vært i full stilling som boreriggsfører. Flertallet kom samlet sett til at det ikke var tilstrekkelig grunnlag for at lovens vilkår for tilbakekall var oppfylt og politidirektoratets vedtak var ugyldig.

Mindretallet kom til at anken måtte forkastes og sluttet seg til tingrettens vurdering av faktum, og vurderte saken slik at hensynet til trafikksikkerhet tilsa at vedtaket om tilbakekall av føreretten var gyldig.

Lagmannsrettens mindretall viste til at A brukte alkohol jevnlig og at drikkingen var av en slik art at A ofte fremstod som overstadig beruset. Videre la de vekt på at han ikke tok til seg de signalene politiet ga han på alvor, og at han ikke evnet å korrigere sitt drikkemønster. Mindretallet la også vekt på at lovgiver ikke har nøydt seg med en reaksjonstilnærming ved brudd på vegtrafikkloven, og at vegtrafikkloven hadde egne bestemmelser om promillekjøring og konsekvenser kjøringen medfører (se vegtrafikkloven §§ 21, 22, 31 og 33).

Mindretallet mente at A hadde et ukontrollert forhold til rusmidler som medførte en høyere risiko i trafikken, herunder at risikoen for grenseoverskridende handlinger som kjøring av motorvogn i påvirket tilstand økte.

Etter en samlet vurdering kom lagmannsrettens mindretall til at vilkårene for tilbakekall av føreretten etter vegtrafikkloven § 34 femte ledd var oppfylt.

Lagmannsrettens flertall legger til grunn at vilkårene for tilbakekall av førerett vil være oppfylt dersom vedkommende har et drikkemønster som innebærer hyppig og regelmessig

bruk av større alkoholmengder over tid, og som i tillegg må antas å ha betydning for ens skikkethet som sjåfør. De slår fast at det skal foretas en konkret og helhetlig vurdering for hvert enkelt tilfelle.

I den ovennevnte sak trekker lagmannsrettens flertall frem flere ulike momenter som de mener taler mot at vedtaket om tilbakekall av føreretten er gyldig. Lagmannsretten viser for det første til det faktum at As alkoholinntak var begrenset til helger i forbindelse med festing. Det er dermed nærliggende å tenke at dersom inntaket av alkohol i større grad skjedde uten noen forbindelse med fest og inntaket ikke var begrenset til helgene, ville dette trolig vært momenter som kunne ført til motsatt resultat. Bestemmelsens formål er å tilbakekalle føreretten i de tilfellene hvor vedkommende utgjør en særskilt risiko. Grunnlagene for tilbakekall ville ikke vært oppfylt dersom mengden alkohol man definerte som misbruk og omstendighetene rundt bruken, var en bruk som mange kunne identifisert seg med og kjenne seg igjen i.

Et annet moment som trekkes frem av lagmannsrettens flertall er at A i hele den aktuelle perioden har vært i full jobb. Dette tilsier at A har fungert godt i hverdagen, og bruken av alkohol har dermed ikke ført til en avskjedigelse eller oppsigelse. Dersom alkoholinntaket medførte at vedkommende ikke hadde klart å fungere optimalt i et arbeidsforhold ville dette trolig vært et moment som talte for at vilkårene for tilbakekall var oppfylt.

Denne saker er som nevnt enestående på grunn av at den er det eneste tilfellet i rettspraksis hvor dette spørsmålet har vært behandlet. Det foreligger på bakgrunn av dette ingen bred forvaltningspraksis som har utformet klare holdepunkter og momenter som skal inngå i vurderingene av disse sakene. Lagmannsrettens flertall trekker som nevnt frem disse momentene, så noe betydning vil de nok ha i den enkelte vurderingen, men det må foreligge flere avgjørelser før man med sikkerhet kan si hvilke momenter som skal inngå i den konkrete helhetsvurderingen.

På bakgrunn av denne enkeltsaken tyder mye på at vurderingen i disse sakene er vanskelig, og terskelen for tilbakekall grunnet manglende edruelighet (på grunn av alkohol) er høy. Vurderingen i disse sakene vil være vanskelige på grunn av at alkoholinntaket ikke er ulovlig og et visst konsum av alkohol er vanlig for mange mennesker. Dette innebærer at vurderingen om man utgjør en høyere risiko enn andre vil bli vanskeligere enn dersom bruken hadde vært

ulovlig. Lovligheten innebærer at bruken av alkohol til et visst punkt vil være forenlig med å være innehaver av føreretten.

I samtale med seksjonssjef i Politidirektoratet, Steinar Talgø, den 20.mars 2014, kunne han fortelle at Politidirektoratet og politidistriktene har hatt store problemer med å tilbakekalle føreretten på grunn av alkoholmisbruk dersom vedkommende ikke har vært å regne som alkoholiker i medisinsk forstand.

Talgø uttalte videre at Politidirektoratet ønsket å bruke den ovennevnte saken som «brekkstang» og dermed ha relevant praksis i å tilbakekalle føreretten til personer som ikke er edruelig, men som ikke er alkoholikere. Siden klageren fikk medhold i lagmannsretten sier Talgø at man i dag ikke vet hvor grensen i disse sakene går²².

På bakgrunn av den praksisen som foreligger på området må det legges til grunn at i disse sakene skal det foretas en konkret helhetlig vurdering om vilkårene for tilbakekall av føreretten er oppfylt. Det holder med andre ord ikke å bare se på antallet innsettelse i fyllearesten eller antallet meldinger om overstadig beruselse i politiets register. Når det gjelder den konkrete helhetsvurderingen er det på bakgrunn av manglende forvaltningspraksis ikke utformet særskilte momenter som skal inngå i den enkelte vurderingen.

4.2 Manglende edrueighet grunnet misbruk av andre rusmidler enn alkohol

Det følger av Politidirektoratets rundskriv (RPOD-2007-1) punkt 3.2.1 at dersom en innehaver av førerett misbruker andre rusmidler (enn alkohol), bør tap av førerett fastsettes for lengre tid eller for alltid.

Når rundskrivet taler om andre rusmidler forstås dette som alle ulovlige rusmidler som ikke brukes som medisin etter avtale med lege, og som regnes som narkotika etter forskrift 14.februar 2013 nr.199 om narkotika (heretter omtalt som narkotikaforskriften) § 3 jf. § 4. Det må med andre ord være tale om bruk av narkotika med den hensikt å oppleve ulike former for rus. Personer som kun selger og oppbevarer alvorlige rusmidler vil i

---

²² Samtale med seksjonssjef i Politidirektoratet, Steinar Talgø, den 20.mars 2014.

utgangspunktet ikke kunne falle inn under edruelighetsgrunnlaget da dette grunnlaget som nevnt i avhandlingens punkt 4 kun retter seg mot en persons faktiske bruk, og den enkelte persons edruelighet.

Rundskrivet gir ingen videre forklaring på hva som skal til før det er tale om et misbruk. En naturlig forståelse av begrepet «misbruk» vil være en bruk som foregår ofte og over lengre tid. I en avgjørelse fra Borgarting lagmannsrett tolket lagmannsretten formuleringen misbruk av rusmidler som *«noe mer enn sporadisk bruk av narkotika. Ved misbruk må bruken skje med en viss regelmessighet og hyppighet. Èn overtredelse i året er som nevnt ikke tilstrekkelig, to kan være det, men formuleringen flere tyder på at det må minst tre overtredelser til i løpet av de siste par år²³.»*.

I samme rundskriv behandles også vegtrafikklovens § 24 fjerde ledds vandelsvilkår og i punkt 3.1.5.3 og 3.1.5.4 nevnes også befatning med narkotika. Det følger av punkt 3.1.5.3 at *«Videre vil ileggelse av straff for ulovlig bruk eller befatning med narkotika gi grunnlag for avslag på søknad om erverv av førerett. I utgangspunktet bør det også i slike tilfelle gå ett år fra gjerningstidspunktet før søknad kan innvilges. Også en enkelt bøteleggelse for bruk av narkotika bør medføre nektelse av erverv av førerett. Dersom det i slike tilfelle ikke er noe ytterligere å utsette på vedkommende søkers vandel, kan det vurderes om søknad om erverv av førerett kan innvilges før det er gått ett år.»*

Disse uttalelsene vil kunne bidra til å avklare innholdet i vegtrafikkloven § 34 femte ledd siden bestemmelsen som nevnt i avhandlingens punkt 1.1 må ses i sammenheng med § 24 fjerde ledd. I en dom fra Gulating lagmannsrett ble det imidlertid uttalt at *«Lagmannsretten antar at det i utgangspunktet skal mindre til for å nekte erverv av førerett på grunn av manglende edruelighet enn det som skal til for å trekke tilbake en førerett.²⁴»*

Verken bestemmelsens forarbeider eller Politidirektoratets rundskriv sier noe om forskjellene i vurderingen av tilbakekall av føreretten og nekting av erverv av førerett. Gode grunner taler imidlertid for en ulik vurdering som lagmannsretten i denne saken åpner for. Det vil i de aller fleste tilfeller føles mer inngripende og tyngende dersom en person mister føreretten som han

---

²³ LB-2007-147041

²⁴ LG-2010-17665

tidligere har hatt, enn for en personen aldri har vært innehaver av denne retten. Førerretten kan for mange være av stor betydning og fremstå som veldig viktig, som eksempelvis yrkessjåfører eller andre som er avhengig av å kunne føre motorvogn på grunnlag av avstand til skole, sykehus, arbeid eller på grunn av andre forhold. De har gjennom bruken av motorvogn innrettet seg etter dette på en slik måte at fratakelse av denne rettigheten vi kunne føles svært byrdefullt. Grunnlaget for å trekke tilbake en rettighet må derfor være sterkere enn for å gi den samme rettigheten. Det er og alminnelig antatt at det i utgangspunktet skal mer til å ta fra noen en rettighet enn det å nekte erverv av den aktuelle rettigheten.

Dette taler for at det skal mer til enn en enkelt bødeleggelse for bruk av narkotika før det er grunnlag for tilbakekall av førerretten selv om dette er tilstrekkelig for å kunne nekte erverv av førerretten, jf. Rundskrivets punkt 3.1.5.3.

I en klagesak fra Troms politidistrikt (se avhandlingens punkt 8, andre vedlegg) uttalte Politidirektoratet på side tre at; «*Terskelen for tilbakekall vil således ikke være høyere enn ved søknad om erverv av førerrett.*». Denne uttalelsen taler imidlertid for at terskelen og vurderingen ved et tilbakekall av førerretten og for erverv av førerretten skal være lik. Seksjonssjef i Politidirektoratet, Steinar Talgø, uttalte i samtale den 07.april 2014 at Politidirektoratet i denne saken hadde gått litt langt ved formuleringen. Han poengterte at praksisen på dette området var at det skulle mer til for et tilbakekall av førerrett enn for å nekte erverv av denne retten²⁵.

Rundskrivets punkt 3.2.1 viser til punkt 3.1.6.2 om førerkortsøknader fra rusmisbrukere som er under rehabilitering ved en behandlingsinstitusjon. Det følger av rundskrivet at disse ikke kan påregne samtykke til erverv av førerrett med mindre vedkommende etter et slikt opphold med rimelig grad av sikkerhet kan sies å være kvitt sitt rusproblem, og at vedkommende en tid på egen hånd har klart seg i samfunnet med et positivt resultat. Henvisningen taler for at dette med stor grad av sannsynlighet også skal gjelde etter at vedkommende er innehaver av førerretten da de samme hensynene gjør seg gjeldende.

Jeg skal i den videre drøftelsen se på flere klagesaker fra Politidirektoratet samt noen lagmannsrettsavgjørelser for å finne ut når man regnes for å være ikke edruelig på grunn av

---

²⁵ Samtale med seksjonssjef i Politidirektoratet, Steinar Talgø, 07.april 2014

rusmisbruk. Jeg vil kun gjengi sakens faktum og til slutt prøve å trekke noen grenser for bestemmelsens anvendelsesområde.

I nesten samtlige av Politidirektoratets klagesaker bemerker Politidirektoratet innledningsvis at det ikke er et vilkår for tilbakekall av førerrett at innehaver av førerrett er straffet for å ha kjørt i påvirket tilstand. Denne presiseringen er viktig siden bestemmelsen er en forebyggende bestemmelse og er nettopp ment å anvendes før den straffbare hendelsen har inntruffet. Vegtrafikkloven har som nevnt andre bestemmelser som direkte regulerer og forbyr føring av motorvogn i ruspåvirket tilstand, se vegtrafikkloven § 22.

I en dom fra Borgarting lagmannsrett (LB-2007-147041) viste Politidirektoratet til flere forhold som de mente dannet grunnlag for konklusjonen om at vilkåret om edruelighet ikke var oppfylt. I en periode på fire år var det to forhold hvor det ble påvist at A hadde brukt hasj. I avhørene uttalte A blant annet at han hadde røkt hasj siden han var seks år gammel, at han smuglet hasj, og at han brukte dette hver dag. Politidirektoratet anførte at disse uttalelsene, i tillegg til objektive forhold som funn av narkotika og blodprøveresultater, dannet grunnlag for tilbakekall av førerretten på grunn av manglende edruelighet. Lagmannsretten bemerket at A i samtlige av avhørene hadde vært psykotisk og hans egne forklaringer kunne av den grunn ikke tillegges vekt. Det ble også lagt vekt på at det var mange motstridende uttalelsene om hans eget hasj- og alkoholbruk. Lagmannsretten kom i denne saken til at vedtaket om tilbakekall av førerretten var ugyldig.

Et eksempel på en avgjørelse hvor uttalelser fra klager har ført til motsatt resultat er en dom fra Gulating lagmannsrett (LG-2011-131962). I en forklaring fra 2. februar 2010 forklarte klager at han brukte hasj fem ganger i uken og hadde gjort dette de siste åtte-ni årene. I et intervju med en journalist den 18. januar 2010 forklarte klageren at han brukte rundt et halvt gram hasj hver dag på kveldstid. På grunn av samsvaret mellom forklaringene og nærheten i tid hvor disse uttalelsene ble gitt, ble klagers egne uttalelser ilagt betydelig vekt.

Lagmannsretten la til grunn at det forbruket av hasj som forelå i denne saken måtte karakteriseres som et forholdsvis bastant misbruk og konkluderte med at det ikke forelå forhold som innebar at vedtaket om tilbakekall av førerretten var ugyldig.

Forvaltningspraksis viser at Politidirektoratet i stor grad legger vekt på klagerens uttalelser og forklaringer gitt i tidligere avhør. Dommen fra Borgarting lagmannsrett (LB-2007-147041)

viser imidlertid at det kreves en viss kvalitetskontroll av opplysningene som vedkommende gir. Dersom forklaringer åpenbart ikke er riktig kan de ikke tillegges vekt. Det samme vil gjelde dersom de er motstridende. Forklaringene bør også underbygges og støttes av andre mer håndfaste forhold som et ilagt forelegg eller en dom, urin- eller blodprøver eller narkotikafunn.

I en sak fra Hålogaland lagmannsrett (LH-2012-20901) kom lagmannsretten til at jevnlig bruk av hasjisj i en lang periode forut for vedtaket var nok til at grunnlaget for tilbakekall var tilstede. Her hadde vedkommende brukt hasj i gjennomsnittet flere ganger per uke.

I Politidirektoratets vedtak (VPOD-2011-2714) av 21. desember 2011 hadde klageren en rekke ganger blitt straffet for bruk av narkotika. Det ble vist til en dom fra 12. januar 2011 hvor det fremgikk at klageren hadde et rusmiddelproblem og at han tidligere hadde vært underlagt et AKAN-opplegg. I avhør av 26. juli 2011 erkjente klager bruk av hasj og amfetamin i tidsrommet 1. juli - 3. juli. Politidirektoratet kom til at klagers narkotikabruk var av et slikt omfang at han ikke ble ansett å være edruelig i vegtrafikklovens forstand.

I et vedtak fra 02. januar 2012 (VPOD-2011-3363) innrømte klager at han røyket hasjisj 13. september 2010. Videre forklarte han at han nesten aldri røyket og at han ikke kunne huske siste gangen det skjedde. Politidirektoratet viste i denne saken til at klager i en periode på 2 uker kjøpte 12 gram hasj og at det hadde formodningen mot seg at han kun ved ett tilfelle hadde røkt. Mengden hasj dekket mer enn 10 gangers bruk og indikerte dermed at klageren hadde et forhold til ulovlige rusmidler som ikke var forenelig med å være innehaver av føreretten.

I likhet med vedtaket fra 02. januar 2012 er vedtaket truffet av Politidirektoratet den 29. november 2011 (VPOD-2011-2182) et eksempel på et vedtak hvor øvrige omstendigheter og ikke klagers egne uttalelser ble tillagt vekt ved vurderingen. Her uttalte Politidirektoratet at *«Det har formodningen mot seg at en person som avgir positive tester på metamfetamin, amfetamin, THC og kokain kun har brukt illegale rusmidler ved disse tre anledningene.»*²⁶ Selv om det kun forelå resultater fra tre prøver over en periode på fire og et halvt år viste prøvene at han enten hadde brukt narkotika ved flere anledninger kort tid forut for

---

²⁶ VPOD-2011-2182

prøvetakingen, eller at flere ulike stoffer var inntatt samtidig. Politidirektoratet kom til at vedtaket om tilbakekall av føreretten var gyldig.

I vedtak av 23.mars 2006 (VPOD-2005-1164) forklarte klageren den 10.januar 2006 at han brukte hasj jevnlig frem til oktober 2004. Etter dette tidspunktet hadde han brukt hasj noen ganger men han antydet at han brukte hasjisj sjeldnere enn en gang per måned.

På bakgrunn av klagerens langvarige befatning med narkotika sammenholdt med opplysningene om at han fremdeles brukte hasjisj, var Politidirektoratet enig i at det var grunnlag for å tilbakekalle føreretten.

Direktoratet kom til motsatt resultat i vedtak av 25.juni 2013 (VPOD-2013-1492). Her hadde klager i perioden 1995 til 2009 blitt dømt for en rekke tilfeller av befatning med narkotika, sist ved et forhold som fant sted 23.mai 2008. Klager hadde på vedtakstidspunktet en uavgjort straffesak hvor blodprøve tatt 17.juli 2012 gav utslag på THC. På grunn av at det ikke var registrert forhold knyttet til rus mellom 2008 og 2012 fant direktoratet det vanskelig å vurdere hvorvidt vedkommende var å anse som edruelig etter vegtrafikkloven § 34 femte ledd. Resultatet ble at vedtaket om tilbakekall av føreretten måtte anses å være +ugyldig.

På bakgrunn av den foreliggende underretts- og forvaltningspraksis kan man utlede at en langvarig bruk av narkotiske stoffer som hovedregel vil være tilstrekkelig for at et vedtak om tilbakekall av føreretten vil være gyldig. Vedtakets gyldighet vil imidlertid være betinget av at det foreligger sikre bevis på at bruken har vært tilstedeværende i nesten samtlige av årene. I Politidirektoratets vedtak av 25.juni 2013 ble det slått fast at man ikke uten videre kunne legge til grunn et misbruk som ikke var forenlig med å være innehaver av føreretten, dersom det ikke forelå straffereaksjoner eller andre bevis for det.

I de tilfellene hvor det er bevist at vedkommende den siste tiden hyppig har brukt ulovlige rusmidler vil det ikke være nødvendig at det foreligger bevis for at bruken strekker seg flere år tilbake i tid. Vegtrafikkloven § 34 femte ledd viser til at innehaveren av føreretten må være «edruelig», noe som innebærer at vurderingen skal rette seg til forholdene på vedtakstidspunktet, og det er dermed ikke nødvendig at det manglende edrueligheten strekker seg langt tilbake i tid. Det er et krav at vedkommende på vedtakstidspunktet fortsatt misbruker rusmidler (med unntak av rusmisbrukere som er på behandlingsinstitusjoner for sin avhengighet, se rundskrivets punkt 3.1.6.2).

Når det gjelder spørsmålet om hvor mange ganger vedkommende må ha brukt ulovlige rusmidler for at vedtaket om tilbakekall skal være gyldig, kan man på bakgrunn av forvaltningspraksis se at Politidirektoratet har truffet vedtak hvor bruken har variert fra flere ganger i uken, til bruk sjeldnere enn en gang per måned. Selv om det ikke foreligger helt klare grenser for hvor ofte vedkommende må bruke ulovlige rusmidler før han ikke er edruelig, vil det være nærliggende å tenke at bruk som er sjeldnere enn en gang i året ikke vil være tilstrekkelig. Det kan dermed som et utgangspunkt legges til grunn at det må foreligge en bruk av ulovlige rusmidler på minimum to til tre ganger i året for at vedkommende skal kunne regnes for å være ikke edruelig etter vegtrafikkloven § 34 femte ledd.

Det ble i avhandlingens punkt 4.1 lagt til grunn at i saker som gjelder spørsmålet om manglende edruelighet grunnet alkohol, skal det foretas en bred og helhetlig vurdering. I saker hvor spørsmålet er om edruelighetskravet ikke er oppfylt på grunn av rusmisbruk viser forvaltningspraksis at det i slike saker holder å telle antall ganger vedkommende i avhør har forklart en regelmessig bruk, eller blitt ilagt forelegg eller dom for bruk av narkotiske stoffer, se avhandlingens punkt 4.2. På bakgrunn av dette kan man legge til grunn at terskelen for tilbakekall er lavere dersom vedkommende ikke er edruelig på grunn av misbruk av andre rusmidler enn alkohol.

Ordlyden i vegtrafikkloven § 34 femte ledd gir ikke uttrykk for at denne edruelighetsvurderingen skal være ulik for henholdsvis bruk av alkohol og andre rusmidler. Lovteksten bruker begrepet «edruelig» i generell form, noe som tilsier at de ulike tilfellene av manglende edruelighet skal behandles likt. Det følger heller ikke av bestemmelsens forarbeider at terskelen for tilbakekall av føreretten i slike saker skal være forskjellig.

Det er klart at føring av motorvogn i påvirket tilstand, uavhengig av om det gjelder påvirkning av alkohol eller andre ulovlige rusmidler, bidrar til en økt risiko i trafikken, jf. avhandlingens punkt 1.2. Vegtrafikkloven § 34 femte ledds preventive virkning vil dermed ha like stor betydning uavhengig av grunnen til førerens manglende edruelighet, og dette taler for at vurderingen og terskelen skal være lik uavhengig av typen rusmiddel.

Misbruk av andre rusmidler enn alkohol er som nevnt i avhandlingens punkt 4. ulovlig, men det er som nevnt ikke et vilkår for tilbakekall av føreretten at vedkommende er ilagt

straffereaksjoner for misbruk av enten rus- eller alkoholmisbruk. Utøvelse av ulovlige handlinger er imidlertid med på danne et bilde av personer som har liten respekt for lover og regler. Dersom innehaveren av føreretten har begått flere straffbare handlinger (herunder misbruk av andre rusmidler enn alkohol) vil det kunne tenkes at vedkommende «lettere» vil kunne gjøre en straffbar handling i trafikken mens vedkommende er fører av førerkortpliktig motorvogn.

Påvirkning av andre rusmidler enn alkohol er også lettere å påvise enn alkohol, siden stoffet i en lengre periode vil gi utslag ved eventuelle blodprøver. Bevisene som foreligger i disse sakene vil som utgangspunktet dermed være sterkere enn de bevis som vil foreligge i en sak som gjelder manglende edruelighet på grunn av alkoholmisbruk.

I en samtale med leder ved bevillingsseksjonen ved Troms politidistrikt, Lene Risten, uttalte hun at terskelen for tilbakekall av føreretten for henholdsvis misbruk av alkohol og andre rusmidler måtte være ulik på grunn av at den enkeltes edruelighet ville være lettere å påvise ved misbruk av narkotika, og på bakgrunn av at den enkeltes vandel ville gjenspeile vedkommendes syn på lover og regler²⁷.

På bakgrunn av rettskildene som finnes på dette området og særlig på bakgrunn av den forvaltningspraksisen som foreligger, vil det i saker som gjelder manglende edruelighet grunnet bruk av andre ulovlige rusmidler enn alkohol være tilstrekkelig å se på hyppigheten av bruken av de ulovlige rusmidlene i vurderingen av om vilkårene for tilbakekall av føreretten er oppfylt.

---

²⁷ Samtale med seksjonsleder ved bevillingsseksjonen, Lene Risten, 11.april 2014.

5. Skikkethetsgrunnet, jf. vegtrafikkloven § 34 femte ledd

«Dersom innehaveren av føreretten(s) vandel ... er slik at han ikke anses skikket til å føre motorvogn, kan politimesteren eller den han gir myndighet, tilbakekalle retten til å føre førerkortpliktig motorvogn», jf. vegtrafikkloven § 34 femte ledd.

Med «vandel» forstås opplysninger i politiets register om personer som har begått lovbrudd som har ført til straffereaksjoner. Bestemmelsens oppstiller en årsakssammenheng mellom vandelen og skikketheten, jf. ordlyden «slik at han». Det er det som er registrert om den enkelte som vil være vurderingsgrunnet for hvorvidt personen kan anses som skikket til å være fører av motorvogn, eller ikke. Her vil antallet overtredelser og overtredelsenes grovhet være momenter i vurderingen da det etter ordlyden er nærliggende å tenke at slike forhold ved den enkelte lovovertrødelse enklere vil kunne føre til at vedkommende ikke er å anse som skikket til å være innehaver av føreretten.

«Skikket» er et tvetydig begrep med et udefinert innhold. En naturlig tolkning av begrepet er egnet, men begrepet må holdes opp mot noe fast for å finne dets betydning i den spesifikke sammenheng. I dette tilfellet må begrepet ses i sammenheng med det å være fører av førerkortpliktig motorvogn. Bestemmelsen retter seg mot den som på grunn av lovovertrødelse(e) vedkommende har begått, ikke er egnet til å være innehaver av føreretten.

En skikket person som er fører av motorvogn vil være en person som følger trafikkreglene og som fremstår som forsiktig og hensynsfull når han ferdes i trafikken. Det er av den grunn nærliggende å tenke at straffereaksjoner som er gitt på grunnlag av lovovertrødelse i forbindelse med bruk av motorvogn enklere vil kunne medføre at personen ikke anses skikket etter vegtrafikkloven § 34 femte ledd. Etter bestemmelsens ordlyd avgrensas det imidlertid ikke mot lovovertrødelse hvor motorvogn har vært et middel for utøvelsen av handlingen, siden lovteksten kun anvender begrepet vandel i generell form. Dette taler for at også vandel uten noen forbindelse med bruk av motorvogn vil kunne medføre at personen ikke kan anses skikket etter vegtrafikkloven § 34 femte ledd.

Det følger av tapsforskriften § 2-6 første ledd at når retten domfeller en person med førerett for straffbare handlinger, skal det vurderes tap av føreretten når dette anses påkrevet av

allmenne hensyn for å beskytte samfunnet mot de skadevirkninger det kan ha om vedkommende fortsatt tillates å føre motorvogn. I bestemmelsens punkt 1-4 listes bilbrukstyveri, drap, voldtekt, narkotikaforbrytelser, grov alkoholovertrødelse, grov smugling samt ran og tyverier som eksempler på overtrødelsler som bør medføre tap av føreretten. Bestemmelsen oppstiller et krav om klar sammenheng mellom bruken av motorvogn og den straffbare handling. Vegtrafikkloven § 34 femte ledd favner videre enn tapsforskriftens bestemmelse da det i denne bestemmelsen ikke oppstilles et krav om en slik sammenheng, men kun en vurdering av førerkortinnehaverens skikkethet basert på alle typer straffbare handlinger. Det er videre på det rene at det etter tapsforskriften § 2-6 er domstolene som fastsetter tap av føreretten, og ikke politiet som etter vegtrafikkloven § 34 femte ledd. Hensynene som begrunner tap av føreretten etter tapsforskriften § 2-6 og vegtrafikkloven § 34 femte ledd er i stor grad sammenfallende og opplistingen i tapsforskriften § 2-6 punkt 1-4 vil dermed kunne være indikasjoner på ulike lovovertrødelsler som også vil kunne medføre tilbakekall av føreretten grunnet manglende skikkethet etter vegtrafikkloven § 34 femte ledd.

Forarbeidene til vegtrafikkloven § 34 femte ledd sier ingenting om hvordan begrepet «skikket» skal forstås eller hvor mye som skal til før man ikke er å regne som «skikket». Det finnes heller ingen avgjørelser fra Høyesterett hvor dette spørsmålet har vært behandlet.

Bjørn Engstrøm skriver at «*Det blir med andre ord tale om å vurdere om førerkortinnehaveren fortsatt kan anses som trafikkpålitelig, om han kan antas å vise nødvendig evne og vilje til å opptre aktsomt, hensynsfullt og sikkert for øvrig i trafikken. Bestemmelsen knytter selve vurderingen av førerettinnehaverensandel til hans skikkethet som motorvognfører.*²⁸».

I Politidirektoratets rundskriv (RPOD-2007-1) punkt 3.1.5 behandles vandelskravet etter vegtrafikkloven § 24 fjerde ledd. På bakgrunn av det jeg tidligere har skrevet om sammenhengen mellom denne bestemmelsen og vegtrafikkloven § 34 femte ledd vil disse uttalelsene og vurderingene kunne bidra til vurderingen om vilkårene for tilbakekall av føreretten er oppfylt. Dette er også slått fast av Politidirektoratet i blant annet i en klagesak (VPOD-2013-2344) hvor det uttales at; «*De samme forhold som kan gi grunnlag for nektelse*

---

²⁸ Bjørn Engstrøm, *Vegtrafikkloven og trafikreglene kommentarutgave*, 5. utgave, Oslo 2012 s. 511

av erverv av førerrett på grunn av manglende vandel/skikkethet i medhold av vegtrafikkloven § 24 fjerde ledd, vil således også kunne danne grunnlag for tilbakekall av føreretten selv om det skal noe mer til for et tilbakekall.».

Vegtrafikkloven § 24 fjerde ledd første punktum lyder som følger; «*Den som skal få førerkort må være edruelig, og det må ikke være noe å si på hans vandel ellers*». Edruelighetskravet er formulert på samme måte som etter vegtrafikkloven § 34 femte ledd, men når det gjelder vandelskravet etter vegtrafikkloven § 24 fjerde ledd første punktum, skjer det etter ordlyden ingen skikkethetsvurdering som etter § 34 femte ledd. Bestemmelsens forarbeider gir ingen veiledning når det gjelder hva som menes med «*det må ikke være noe å si på hans vandel ellers*».

Bjørn Engstrøm har i vurderingen av vegtrafikkloven § 24 fjerde ledd uttalt at «*Når loven stiller krav om tilfredsstillende vandel som vilkår for å erverve førerrett, er det begrunnet i et ønske om å kunne sile vekk personer som ikke anses å være tilstrekkelig pålitelige til å kunne ferdes i trafikken. Vedkommende anses ikke å ha de egenskaper som skal til for å kunne erverve førerrett.*²⁹».

Når det gjelder ordlydsforskjellen i lovteksten til henholdsvis vegtrafikkloven §§ 24 fjerde ledd og 34 femte ledd kan denne ulikheten tyde på at lovgiver med dette har prøvd å vise at vurderingen skal være ulik, og at terskelen for tilbakekall av føreretten etter vegtrafikkloven § 34 femte ledd er strengere enn etter § 24 fjerde ledd. Bestemmelsenes forarbeider sier imidlertid ingenting om bakgrunnene for ordlydsforskjellen og vurderingene som skal foretas i bestemmelsene. Det kan dermed ikke legges til grunn at den forskjellige ordlyden i de to bestemmelsene er en bevisst handling fra lovgiver.

Det følger av Politidirektoratets rundskriv punkt 3.1.5.1 at i vurderingen skal det tas utgangspunkt i politiets bøte- og strafferegister. Det skal i denne vurderingen særlig legges vekt på forhold som gjelder føring av, eller en annen tilknytning til motorvogn, samt andre forhold som gir grunnlag for tvil om vedkommende er å anse som trafikkpålitelig.

Vurderingen skal være om vedkommende har vist «*en adferd som gir grunnlag for tvil om*

---

²⁹ Bjørn Engstrøm, *Vegtrafikkloven og trafikreglene kommentarutgave*, 5. utgave, Oslo 2012 s. 328

han for tiden vil kunne opptre med tilstrekkelig aktsomhet og forsiktighet i trafikken.³⁰».

Denne uttalelsen i Politidirektoratets rundskriv gir i likhet med bestemmelsens forarbeider også uttrykk for at vandel hvor lovovertrædelsene ikke har noen forbindelse med bruk motorvogn også vil kunne føre til at vilkåret for tilbakekall av føreretten er oppfylt. Dette fordi det heller ikke her avgrenser mot lovovertrædelser hvor motorvogn har vært et middel for den ulovlige handlingen.

Politidirektoratet har uttalt i en klagesak at vegtrafikklovens vandelskrav innebærer at den som skal ferdes i trafikken må respektere lovbestemmelser generelt, og respektere vegtrafikkloven spesielt³¹. Siden rundskrivet særlig trekker fram lovovertrædelser hvor bruk av motorvogn har vært et middel for utøvelsen av lovovertrædelsen, har dette sammenheng med at bestemmelsen nettopp skal forebygge kriminalitet som kan skje mens vedkommende er fører av motorvogn. Flere overtrædelser hvor det har vært brukt motorvogn vil dermed være en sterkere indikasjon på at personen ikke har den respekten for vegtrafikkloven som kreves, enn dersom personen ikke har brukt motorvognen i sine lovovertrædelser. Det kan dermed også lettere tenkes at motorvognen vil bli brukt i utøvelsen av flere straffbare forhold i senere tid.

5.1 Lovovertrædelser med tilknytning til motorvogn

Med lovovertrædelser i forbindelse med bruk av motorvogn tenkes det først og fremst på brudd på vegtrafikklovens bestemmelser som eksempelvis kjøring uten gyldig førerkort, hastighetsovertrædelser, brudd på vikeplikten, trafikkuhell og føring av motorvogn i ruspåvirket tilstand. Det kan imidlertid også tenkes andre straffbare handlinger hvor motorvognen har vært et hjelpemiddel ved lovovertrædelsen, som tyveri av bil, og ran eller smugling med motorvogn som et nødvendig redskap ved handlingen.

I et vedtak truffet av Politidirektoratet (VPOD-2013-2344) hadde klageren blant annet blitt straffet for ti tilfeller av føring av motorvogn uten gyldig førerett, høy hastighet og for å forårsake materiell skade. Her kom direktoratet til at klagers gjentatte involveringer i

---

³⁰ RPOD-2007-1 punkt 3.1.5.1

³¹ VPOD-2013-2344

alvorlige straffbare forhold ga indikasjoner på en mangel av respekt for lover og regler, og det forelå dermed berettiget tvil om klager ville ferdes i trafikken med den aktsomhet og hensynsfullhet som vegtrafikkloven krevde. Det må imidlertid påpekes at klager i denne saken en rekke ganger også var dømt for voldsutøvelse noe som ifølge Politidirektoratets rundskriv punkt 3.1.5.3 ofte vil gi en berettiget tvil om vedkommende har evne og vilje til den tilpasning som sikker ferdsel i trafikken forutsetter. I vedtaket ble imidlertid lovovertrødelserne som hadde forbindelse med bruk av motorvogn fremhevet, og det ble videre påpekt at bruken av motorvogn i forbindelse med overtrødelser lettere vil kunne føre til tap av føreretten.

Politidirektoratet kom til at det ikke var grunnlag for tilbakekall av føreretten i vedtak fattet 30.januar 2014 (VPOD-2013-3728). Vedkommende var i denne saken dømt for å ha solgt 200 gram amfetamin, samt oppbevart 10,8 gram hasj. Direktoratet viste til politidistriktets anførsel om at bruk av motorvogn i forbindelse med overtrødelse av narkotikalovgivningen skulle medføre tilbakekall av førerett grunnet manglende vandel, og mente at vedtaket om tilbakekall av føreretten var gyldig. Her bemerket direktoratet imidlertid at påtalemyndigheten i så fall måtte legge ned påstand om tap av føreretten som følge av at klagers bil ble benyttet ved salget av 200 gram amfetamin. De forbrytelser klageren var dømt for ga ikke i seg selv grunn til å frykte at vedkommende hadde dårlig impuls kontroll, og dette var ikke tilstrekkelig for å fatte vedtak om tilbakekall av føreretten grunnet vandel hvor det var begått lovovertrødelser uten bruk av motorvogn. Verken edruelighetsgrunnlaget eller skikkethetsgrunnlaget kunne benyttes i denne saken for å begrunne et tilbakekall av føreretten.

På grunn av Politidirektoratets uttalelse i denne saken kan mye tyde på at vedtaket om tilbakekall ville vært gyldig dersom det av dommen fremkom at klageren hadde bruk motorvognen som redskap ved salget av amfetamin. Dette er en indikasjon på at det skal mindre til dersom lovovertrødelsen er utøvet med motorvognen som middel for handlingen enn ved lovovertrødelser uten noen forbindelser. Dette synes også å være hensikten med lovbestemmelsen.

Troms politidistrikt har den 19.mars 2014 sendt et forhåndsvarsel om tilbakekall av føreretten grunnet skikkethet (se avhandlingens punkt 8, første vedlegg). Det som er spesielt med denne saken er at begrunnelsen for vedtaket er en rekke opplysninger i politiets operasjonslogg om høy hastighet, solfilter, sladding, «drifting» og annen uvetting kjøring. Meldingene har vært

gitt av flere ulike personer over lengre tid som politiet anses for å være pålitelige.

Vedkommende var i 2009 dømt for ruspåvirket kjøring og førerkortet ble inndratt i to år og seks måneder, og i 2012 ble vedkommende ilagt et forelegg på grunn av hastighet.

Vedkommende var ikke siden 2012 ilagt noen andre straffereaksjoner. Ut fra opplysningene i operasjonsloggen var politiet aldri tilstede da vedkommende utførte de handlingene som er beskrevet ovenfor, men politiet ga vedkommende advarsler om kjøringen, særlig vedrørende den høye hastighet.

En problemstilling som kan oppstå i denne saken er hvorvidt slike meldinger kan danne grunnlag for tilbakekall, eller om det må stilles et krav til at vedkommende må være ilagt straffereaksjoner for de ulike forholdene først. Det må imidlertid påpekes at vedkommende aldri har nektet for handlingene, men kun tatt imot advarslene som politiet har gitt.

Det skal som tidligere nevnt tas utgangspunkt i bøte- og strafferegisteret ved vurderingen av vedkommendes skikkethet, jf. Politidirektoratets rundskriv (RPOD-2007-1) punkt 3.1.5.1.

Dette er imidlertid kun et utgangspunkt og dette avskjærer dermed ikke anvendelsen av eksempelvis meldinger i politilogger som grunnlag for tilbakekall av føreretten i slike saker.

Hvis man ser hen til bestemmelsens formål og dens preventive virkning bør ikke informasjonsgrunnlaget snevres inn og kun gjelde ilagte straffereaksjoner.

Personer som ofte befinner seg i politiets søkelys, men som «alltid» slipper unna vil kunne utgjøre en like stor risiko i trafikken som personer som har blitt ilagt straffereaksjoner for sine handlinger. Et moment som taler mot dette er at et ilagt forelegg eller dom vil være underlagt en strengere kvalitetskontroll enn meldinger i politiets operasjonslogg.

Etter en samtale den 27.03.2014 med leder for bevillingsseksjonen ved Troms politidistrikt, Lene Risten, uttalte hun at på bakgrunn av reaksjonen fra personen når varselet ble mottatt, kommer vedkommende trolig til å klage dersom det fattes vedtak i saken. Med stor sannsynlighet vil dermed klagesaken ende opp hos Politidirektoratet til avgjørelse og man vil få relevant forvaltningspraksis i slike saker. Det er i disse sakene man ser betydningen av muligheten av å tilbakekalle føreretten «forvaltningsmessig» når det operative politi ikke har vært tilstede når de straffbare forholdene har funnet sted.

Det følger av den praksisen som foreligger at det må det foretas en konkret vurdering av hvert enkelt tilfelle. Antallet lovovertridelser vil ha betydning, samt hyppigheten av disse. Det finnes lite forvaltningspraksis hvor klager kun har begått lovovertridelser hvor motorvogn har vært et middel for handlingen, og det foreligger dermed ingen klare grenser for når et vedtak om tilbakekall vil være rettmessig. Det må imidlertid påpekes at det er lovovertridelsene hvor motorvogn har vært gjenstand for handlingen, som trekkes fram av Politidirektoratet i klagesakene. Dette taler for at disse sakene tillegges særlig vekt i vurderingen.

5.2 Lovovertridelser uten tilknytning til motorvogn

Av Politidirektoratets rundskriv (RPOD-2007-1) punkt 3.1.5.3 følger det at erverv av førerett i utgangspunktet ikke bør nektes dersom lovbruddet ikke har sammenheng med motorvogn eller adferd i trafikken. Erverv vil likevel kunne nektes dersom de(t) straffbare forhold viser at vedkommende førerkortsøker har så *«vesentlige personlighetsavvik og mangler ved vurderingsevnen at det er grunn til berettiget tvil om han har evne og vilje til den tilpasning som sikker ferdsel i trafikken forutsetter.»*³².

Personer med personlighetsavvik er mennesker som fremstår som ustabile og uforutsigbare og som ikke har den samme tilpasningsevnen som andre mennesker. Mangler ved vurderingsevnen kan blant annet vises i utagerende oppførsel og mangelfull forståelse for handlingers utfall.

I en klagesak som ble behandlet av Politidirektoratet ble det uttalt at berettiget tvil om en person har vesentlige mangler ved vurderingsevnen og holdninger som ikke er forenlig med det som kreves i trafikken, vil kunne foreligge dersom en person har forvoldt alvorlig legemskrenkelse eller vist hensynsløs adferd av en annen art som kan gi grunn til å frykte bl.a. dårlig impuls kontroll³³. Det ble videre i samme sak uttalt at dersom vedkommende hadde gjort seg skyldig i flere straffbare handlinger kunne det gi grunnlag for tilbakekall selv om det enkelte forhold i seg selv ikke var så graverende at det normalt forelå grunn for tilbakekall av føreretten.

---

³² RPOD-2007-1 punkt 3.1.5.3

³³ VPOD-2013-2344

I et vedtak fattet den 21. august 2013 (VPOD-2013-2625) kom Politidirektoratet til at klager ikke hadde den vandelen som krevdes for å inneha føreretten. Klager hadde regelmessig vært involvert i ordensforstyrrelser, husbråk, slåssing og flere tilfeller av svært grove legemsfornærmelser fra 2004 til 2012. Det ble her konkludert med at klager hadde manglende impuls kontroll og en svært aggressiv atferd som ikke var forenelig med de kravene som man stilte til innehaveren av føreretten.

Samme resultat kom Politidirektoratet til i vedtak av 25. juni 2013 (VPOD-2013-1492). Klager hadde i perioden 2000-2012 vært innblandet i en rekke alvorlige straffbare forhold, herunder trusler, legemsfornærmelse og skadeverk. Vedkommende hadde blitt dømt for disse forholdene i henholdsvis 2000, 2001, 2002, 2007, 2008, 2009 og hadde i tillegg uavgjorte straffesaker hvor forholdene hadde funnet sted i 2011 og 2012.

Det samme gjelder vedtak av 24. juni 2013 (VPOD-2013-919) hvor klager i perioden 2009-2013 var ilagt en rekke forelegg for blant annet forstyrrelse av den alminnelige fred og orden, forulemping av offentlig tjenestemann og påføring av materiell skade. Foreleggende var ilagt i 2009, 2010, 2012 og 2013. Vedkommende hadde i tillegg blitt dømt for en rekke overtredelser i 2011. Det ble lagt vekt på at utøvingen av volden var uprovosert.

I vedtak truffet den 13. mars 2012 (VPOD-2012-566) ble heller ikke klagen tatt til følge. Klager var i tingretten dømt for flere grove tilfeller av voldsutøvelse mot sin samboer fra 2009-2011. I utskrifter fra ulike legejournaler ble det vist til alvorlig og svært grov mishandling i form av slag, spark og kvelertak. Politidirektoratet kom til at klageren hadde opptrådt på en måte som ga grunn til å tro at han ikke lenger var i stand til å opptre med den nødvendige aktsomhet og hensynsfullhet i trafikken. Det ble i vedtaket særlig lagt vekt på at utøvelsen av mishandlingen også hadde blitt utført mens det var barn til stede.

Tilbakekall av føreretten grunnet manglende edruelighet gjelder som nevnt i avhandlingens punkt 4.2 en vurdering av en persons faktiske bruk av alkohol eller andre rusmidler. En person som er straffet for en annen befatning med narkotika enn faktisk bruk, vil kunne miste føreretten på grunnlag av skikketheten. Det følger av Politidirektoratets rundskriv (RPOD-2007-1) punkt 3.1.5.1 at det i utgangspunktet bør gå ett år fra gjerningstidspunktet før søknad om førerett innvilges.

Utgangspunktet i disse sakene er som tidligere nevnt at overtredelser uten bruk av motorvogn ikke skal medføre tap av føreretten. Gjennom forvaltningspraksis blir det imidlertid lagt til grunn at ved berettiget tvil kan det fattes vedtak om tilbakekall også i disse tilfellene. I gjennomgangen av praksisen som foreligger på dette området ser man at det er i sakene hvor klager gjennom flere år, uten noe særlig opphold, har utført flere straffbare handlinger, at en slik berettiget tvil foreligger.

Det er særlig voldsutøvelser av grov art som ofte fører til vedtak om tilbakekall av føreretten. Det legges i disse sakene vekt på om handlingene har vært provosert fram eller om volden har blitt utøvd uten noen form for provokasjon i forkant. Provokasjon i forkant av en voldsutøvelse gir ikke samme bilde av en person med lite impuls kontroll og hensynsløshet som en uprovosert voldshandling. Det samme gjelder gjentakelser av utøvelse av vold. En enkelthendelse indikerer ikke i like stor grad at en person er innehaver av holdninger som ikke er forenelig med føring av motorvogn. Dersom det foreligger gjentakelser av voldshandlinger gir dette uttrykk for aggressivitet og uberegnelighet hos vedkommende, og dette er egenskaper som ikke er egnet i trafikken. Seksjonssjef i Politidirektoratet, Steinar Talgø, har uttalt at tanken her er at personer som er aggressive, har kort lunte eller andre lignende egenskaper, og der dette medfører utøvelse av vold, er det berettiget grunn til å frykte at vedkommende ikke vil ferdes i trafikken med den hensynsfullhet og varsomhet som vegtrafikk sikkerheten krever. Han påpeker også at det er vanskelig å si noe om hvor lang tid det må gå mellom hver voldsutøvelse, men et viktig moment vil være hvor alvorlig det enkelte forholdet er³⁴.

Det skal trolig mer til for et tilbakekall av føreretten hvor det er tale om lovovertrædelser som ikke har noen forbindelse med bruk av motorvogn enn de tilfellene hvor motorvognen har vært et nødvendig middel for handlingen, se avhandlingens punkt 5.2. Det er likevel viktig å poengtere at dette ikke avskjærer bestemmelsens anvendelsesområde. I de tilfellene hvor det ikke foreligger lovovertrædelser med bruk av motorvogn kan føreretten tilbakekalles. Denne adgangen er viktig for anvendelsen av bestemmelsen og for at bestemmelsen i størst mulig grad skal kunne benyttes i det forebyggende arbeidet.

---

³⁴ Samtale med seksjonssjef i Politidirektoratet, Steinar Talgø, 20.mars 2014.

6. Konklusjon

Oppgavens hovedproblemstilling var å redegjøre for innholdet i vegtrafikkloven § 34 femte ledd, og grensene for når innehaveren av retten til å føre motorvogn ikke er edruelig og ikke er skikket.

På bakgrunn av det begrensede rettskildematerialet på dette feltet foreligger det ingen klare grenser for når et tilbakekall av føreretten er rettmessig, og det er ikke utformet særskilte momenter som skal inngå i den enkelte vurdering. I gjennomgangen av den rettspraksis som foreligger, samt andre rettskilder på dette området, har det likevel vært mulig å trekke noe grenser for når grunnlagene for tilbakekall av føreretten har vært ansett for å være tilstede.

Når det gjelder tilbakekall av føreretten grunnet manglende edruelighet viser rettspraksis at vurderingen for henholdsvis misbruk av alkohol, og misbruk av andre rusmidler enn alkohol, er forskjellig. Det skal i tilfellene som gjelder misbruk av alkohol foretas en konkret, helhetlig vurdering, mens det i tilfellene som gjelder manglende edruelighet på grunn av misbruk av andre rusmidler enn alkohol vil være nok å se på vedkommendes faktiske bruk av rusmidler. Ut fra forvaltningspraksis i saker som gjelder tilbakekall av føreretten på grunn av misbruk av andre rusmidler enn alkohol, vil det være grunnlag for å tilbakekalle føreretten når det foreligger en bruk på tre ganger eller mer per år.

Vurderingen og terskelen for tilbakekall av føreretten grunnet skikketheten viser seg å være ulik avhengig av om motorvognen har vært brukt ved utøvelsen av den straffbare handling. Utgangspunktet er at lovovertrедelser uten forbindelse med bruk av motorvogn ikke skal medføre tilbakekall av føreretten, men det finnes likevel praksis på dette fra Politidirektoratet. Vilkåret i disse sakene er at det må foreligge berettiget tvil om vedkommende har holdninger og mangler ved vurderingsevnen som ikke er forenlig med å være innehaver av førerett. I skikkethetssakene vil det måtte foretas konkrete vurderinger av hvert enkelt tilfelle, og det er ingen klare holdepunkter for hvor mange overtrедelser eller hvor grove de må være før vedkommende ikke er å anse som skikket. Det likevel slik at flere og grovere overtrедelser i den enkelte sak vil lettere kunne medføre at det er grunnlag for tilbakekall av føreretten.

7. Litteraturliste

Bøker:

Smith, Eivind - Eckhoff, Torstein, *Forvaltningsrett*, 9.utgave, Universitetsforlaget (Oslo 2010)

Engstrøm, Bjørn, *Vegtrafikkloven og trafikkreglene*, kommentarutgave, 5.utgave, Universitetsforlaget (Oslo 2012)

Lovgivning:

Lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk (vegtrafikkloven)

Lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven)

Lov 04. august 1995 nr. 53 om politiet (politiloven)

Lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrkingen av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven)

Konvensjoner:

Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK)

Forarbeider:

Ot.prp.nr.23 (1964-1965) om vegtrafikk

Ot.prp.nr.52 (2002-2003) om lov om endringer i vegtrafikkloven mv.

Forskrifter:

Forskrift 19.desember 2003 nr. 1660 om tap av retten til å føre motorvogn mv. (tapsforskriften)

Forskrift 22.juni 1990 nr. 3963 om alminnelig tjenesteinstruks for politiet (politiinstruksen)

Forskrift 14.februar 2013 nr. 199 om narkotika (narkotikaforskriften)

Dommer:

Den europeiske menneskerettsdomstolens avgjørelser:

Engel m.fl. mot Nederland av 8.juni 1976

Høyesterettsavgjørelser:

Rt. 1939 s. 708

Rt. 2002 s. 1216

Rt. 2007 s. 1815

Lagmannsrettsavgjørelser:

LB-2007-147041 (Borgarting lagmannsrett)

LG-2010-17665 (Gulating lagmannsrett)

LG-2011-131962 (Gulating lagmannsrett)

LH-2012-20901 (Hålogaland lagmannsrett)

Rundskriv:

Politidirektoratets rundskriv, RPOD-2007-1 av 09. Februar 2007, Saksnr. 07/00385-1 642:
Håndhevingsinstruks i førerkortsaker m.v.

Vedtak:

Politidirektoratet:

VPOD-2005-1164

VPOD-2011-2182

VPOD-2011-2714

VPOD-2011-3363

VPOD-2012-566

VPOD-2013-919

VPOD-2013-1492

VPOD-2013-2344

VPOD-2013-2625

VPOD-2013-3728

Muntlige kilder:

Samtale med politiinspektør Astrid Nilsen, leder for Forvaltningsenheten ved Troms politidistrikt, 05.april 2014

Samtale med seksjonssjef i Politidirektoratet, Steinar Talgø, 20.mars 2014 og 07.april 2014

Samtale med seksjonsleder ved bevillingsseksjonen ved Troms politidistrikt, Lene Risten, 27.mars 2014 og 11.april 2014

Nettdokument:

<http://www.tryggtrafikk.no/pressemeldinger/stor-okning-i-antall-trafikkdrepte/>

Trygg trafikks oversikt over antall drepte på norske veier. (Siste besøk 23.02.2014)

<https://www.toi.no/getfile.php/Publikasjoner/T%C3%98I%20rapporter/2010/1053C-2010/1053C-2010-ulykker.pdf>

Transportøkonomisk institutts anslag over ulykkeskostnader på norske veier. (Siste besøk 23.02.2014)

http://www.vegvesen.no/_attachment/492305/binary/799205?fast_title=Dybdeanalyser+av+d%C3%B8dsulykker+i+vegtrafikken+2012.pdf

Dybdeanalyse av dødsulykker i vegtrafikken i 2012 gjort av Statens vegvesen. (Siste besøk 23.02.2014)

https://www.politi.no/vedlegg/lokale_vedlegg/politidirektoratet/Vedlegg_2457.pdf

Disponeringsskriv for politi- og lensmannsetaten 2014. (Siste besøk 25.03.2014)

<http://snl.no/alkoholisme>

Definisjon av begrepet alkoholisme. (Siste besøk 15.03.2014)

8. Vedlegg

Første vedlegg:

Forhåndsvarsel om tilbakekall av føreretten grunnet manglende vandel, jf. vegtrafikkloven § 34 femte ledd.

Omtalt i avhandlingens punkt 5.1.

Andre vedlegg:

Klage i førerkortsak.

Omtalt i avhandlingens punkt 4.2.

POLITIET

Deres referanse

Vår referanse
2014/00524-1 642

Dato
18.03.2014

Unntatt offentlighet:
Offl. 13.1/12.1a jf fvl 13.1.1

Forhåndsvarsel om tilbakekall av føreretten grunnet manglende vandel, jf. vegtrafikkloven § 34 femte ledd

Vegtrafikkloven § 34 femte ledd politiet adgang til å tilbakekalle føreretten for førerkortpliktig motorvogn dersom innehaveren ikke har tilfredstillende vandel.

Du varsles herved om at politiet vurderer å fatte vedtak om tilbakekall av føreretten, jf. forvaltningsloven § 16.

Sakens bakgrunn

Du er ved flere anledninger omtalt i politiets registre for overtredelser eller mulige overtredelser av vegtrafikklovgivningen.

Politiet viser til at du den 15. mars 2014, ble stanset av politiet etter melding om uvetting kjøring i tunnel.

Vi viser videre til at du den 26. januar 2014 skal ha vært ute i et boligfelt og "driftet". I den forbindelse ble du oppringt av politet som formanet deg til å skjerpe kjøringen din. Du ble informert om at det hadde kommet en rekke meldinger på deg det siste året.

Det fremkommer videre av våre registre at du den 11. januar 2014 skal ha kjørt i høy hastighet i Breivika- tunnelen. Du ble stanset av politiet og gitt muntlig advarsel.

Videre er du omtalt den 28. desember 2013, 5. september 2013, 27. juli 2013 og 18. juni 2013 med melding om at du holdt høy fart, og den 27. juli fikk du også muntlig advarsel fra politiet.

Videre ble du den 21. mai 2013 stanset av politiet for feil lysbruk (oransje parkeringslys). Den 17. mai fikk politiet melding om uforsvarlig kjøring. Det ble opprettet sak som ble henlagt på grunn av bevisets stilling.

Troms politidistrikt

Forvaltningsenheten, besøk: Grønnegt. 122
Post: Postboks 6132, 9291 TROMSØ
Tlf: 77 69 85 00 Faks: 77 69 87 53
E-post: post.troms@politiet.no

Du ble stanset av politiet den 4. april 2013 for å ha tatt brekksladd og kjørt med kurve/tåkelys. Du fikk muntlig advarsel.

Den 19. februar 2013 ble du stanset av politiet for bruk av solfilm, med muntlig pålegg om å fjerne denne. Videre fikk du utstedt mangellapp med frist for å fremstille bilen på kontroll.

Vi viser også til melding av 30. januar 2013 om "sladding" med bilen i sentrum.

Politiet ser alvorlig på at du, tross flere advarsler, ikke har tatt dette til etterretning.

Vi viser også til at du den 18. april 2012 fikk et forelegg for overtredelse av vegtrafikkloven § 31 første ledd jf § 5 første ledd jf annet ledd jf skiltforskriften § 8 for at du den 17. april 2012 kjørte med en hastighet av 121 km/t, til tross for at høyeste tillatte hastighet på stedet var angitt å være 90 km/t.

Vi viser også til [redacted] dom av 13. mars 2009, hvor du ble domfelt for:

- en overtredelse av vegtrafikkloven §31, første til tredje ledd, jfr. §22, første ledd,
- to overtredelser av vegtrafikkloven §31, første ledd, jfr. §24 første ledd, første pkt.
- en overtredelse av vegtrafikkloven §31, første ledd, jfr. §10, første ledd og
- en overtredelse av vegtrafikkloven §31, første ledd, jfr. §3, første ledd

I tillegg ble du fradømt retten til å føre motorvogn for en periode på 2 år og 6 måneder.

Politiets vurdering

Politiet legger til grunn at du har en atferd i trafikken som tilsier at du utgjør du en særskilt risiko og et vedtak om tilbakekall av føreretten anses som nødvendig av hensyn til trafiksikkerheten.

Dersom du har bemerkninger til det som her fremkommer ber vi om ditt tilsvaret innen 10. april 2014.

Med hilsen

Lene Risten
Seksjonsleder

Saksbehandler:
Lene Risten
Tlf: 77698500

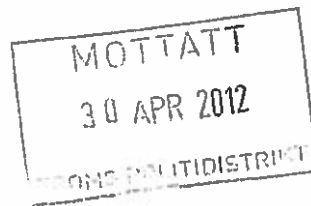

POLITIET

POLITIDIREKTORATET

Troms politidistrikt
Postboks 6132
9291 TROMSØ

Deres referanse
2011/01802

Vår referanse
2012/00922-3 642

Dato
25.04.2012

Urtatt offentlighet
Offl. 13.1/12.1a jf fvl 13.1.1

Klage i førerkortsak - [REDACTED]

Politidirektoratet viser til Troms politidistrikts oversendelse datert 22. mars 2012 av klage fra advokat [REDACTED] på vegne av [REDACTED] over vedtak om tilbakekall av førerett.

Med hjemmel i vegtrafikkloven § 34 annet ledd traff Troms politidistrikt 4. november 2011 vedtak om tilbakekall av [REDACTED] førerett inntil videre da han ikke innen fastsatt frist hadde fremlagt legeerklæring slik han ble pålagt i brev fra politidistriktet 26. september 2011. Det ble i pålegget understreket at det ville være spesielt viktig å få belyst [REDACTED] forhold til alkohol og narkotika. Det fremgår videre i brevet at *"Din lege må vurdere om helsekravene i førerkortforskriften er oppfylt, eventuelt om det må søkes til Fylkesmannen v/helseavdelingen om dispensasjon."*

Hjemmelsgrunnlaget for tilbakekall av føreretten ble ved Troms politidistrikts beslutning 5. desember 2011 endret til vegtrafikkloven § 34 femte ledd. I brevet er lovhenviingen feilaktig angitt å være forvaltningsloven § 34 femte ledd.

Bakgrunnen for endret hjemmelshenviing er brev fra [REDACTED] legesenter v/lege [REDACTED] datert 21. oktober 2011 hvor han uttaler følgende:

"Viser til Deres skriv til [REDACTED] datert 26/9-2011, med referansenummer 2011/01802-1 642.3.

Jeg bekrefter at [REDACTED] har vært til konsultasjon her, fremst skrevet slik De ønsker, og vi har gjennomgått den tematikken De ønsker behøst hos fastlege. Ut fra min vurdering er det ikke nødvendig å be om Fylkeslegers vurdering av hvorvidt helsekravene for å inneha sertifikat er oppfylt.

Dersom De er av en annen oppfatning, er De velkommen til å skrive tilbake hit."

Grunnlaget for politiets tilbakekall av føreretten er gjentatte overtredelser av narkotikalovgivningen slik det fremgår i varsel om tilbakekall av førerett og pålegg om legeundersøkelse datert 26. september 2011:

Politidirektoratet

Post: Postboks 8051 Dep., 0031 Oslo
Besøk: Hammersborggata 12
Tlf: 23 36 41 00 Faks: 23 36 42 96
E-post: politidirektoratet@politiet.no

Org. nr.: 982 531 950 mva
Bankgiro: 7694.05.02388

"Du har den 2.9.2011 fått forelegg for ulovlig bruk av narkotika. Videre er du tiltalt for flere andre brudd på narkotikalovgivningen ved at du bl.a. skal ha brukt - og vært i besittelse av narkotika. De straffbare forholdene skal ha funnet sted i desember 2010, april 2011 og mai 2011. I anhør 6.5.2011 har du erkjent bruk av narkotika (cannabis), og oppbevaring av litt "ferdigrøkk" og ca. et gram marijuana. Før dette har du fått forelegg for bruk av narkotika den 20.12.2009, og for brudd på narkotikalovgivningen den 17.10.2009."

Klagen:

Vedtaket er påklaget i brev datert 22. februar 2012 fra advokat [REDACTED]. Det anføres i det vesentlige at det ikke foreligger helsemeddige grunner for tilbakekall av føreretten og at vurderingen av eventuelt tilbakekall må vurderes etter edruelighetsalternativet i vegtrafikkloven § 34 femte ledd. Det vises til at manglende edruelighet må gå utover skikketheten til å føre motorvogn og at hensynet til trafikksikkerheten er det avgjørende. Det vises til at flere bøteleggelser for narkotika over en periode ikke i seg selv er tilstrekkelig for tilbakekall av føreretten. Klager er ikke straffet for trafikkovertrедelser. Det anføres videre at det skal mer til for å tilbakekalle føreretten enn å nekte erverv av førerett. Endelig anføres at klager med grunnlag i § 34 femte ledd ikke kan gis pålegg om undersøkelser for å bevise at han ikke misbruker rusmidler, og unnlatelse av å følge slikt pålegg ikke kan danne grunnlag for tilbakekall.

Politidirektoratets vurdering:

Innledningsvis vil vi bemerke at advokat [REDACTED] har rett i sin siste anførsel om at det ikke kan gis pålegg etter § 34 femte ledd. Pålegg om legeundersøkelse for å avklare om helsekravene er oppfylt, herunder at det ikke må foreligge misbruk av alkohol eller annet berusende eller bedøvende middel, kan bare gis med hjemmel i § 34 første ledd når det er skjellig grunn til å tro at førerkortinnehaver ikke fyller helsekravene i vedlegg 1 til førerkortforskriften.

Det er i denne saken heller ikke gitt pålegg etter § 34 femte ledd. Slikt pålegg ble gitt med hjemmel i § 34 første ledd på bakgrunn av politiets informasjon om klagerens narkotikamisbruk. Lege [REDACTED] har imidlertid ikke funnet grunnlag for "å be om Fylkeslegens vurdering av hvorvidt helsekravene for å inneha sertifikat er oppfylt."

Vi forstår dr. [REDACTED] slik at han mener at helsekravene er oppfylt uten at det går nærmere frem hvor godt han kjenner klager, hvor lenge han har vært hans fastlege, eller hvorvidt han er kjent med klagerens bruk av narkotika utover det som fremgår av politiets brev.

Politidirektoratet er enig med Troms politidistrikt og advokat [REDACTED] i at denne saken må vurderes etter Vegtrafikkloven § 34 femte ledd som bestemmer følgende:

"Dersom innehaveren av føreretten ikke er edruelig eller hans undel for øvrig er slik at han ikke anses skikket til å føre motorvogn, kan politimesteren eller den han gir myndighet tilbakekalle retten til å føre førerkortpliktig motorvogn for en bestemt tid eller inntil videre, hvis hensynet til trafikksikkerheten eller allmenne hensyn ellers krever det."

Politidirektoratet vil innledningsvis bemerke at det ikke er et vilkår for tilbakekall av førerett at innehaveren er straffet for å ha kjørt i påvirket tilstand. Manglende edruelighet må ikke være tilknyttet føring av motorvogn for at hensynet til trafikksikkerheten tilsier at tilbakekall av førerett kan finne sted. Vegtrafikkloven har egne bestemmelser om kjøring i påvirket tilstand og hvilke konsekvenser dette medfører.

§ 34 femte ledd må ses som en forlengelse av vegtrafikkloven § 24 fjerde ledd første setning som oppstiller kravene til edruelighet og vandel for den som skal erverve førerett:

"Den som skal få førerkort må være edrueelig, og det må ikke være noe å si på hans vandel ellers."

Formålet bak reglene om nektelse av erverv av førerett og senere tilbakekall av denne retten, er å fjerne farlige/antatt farlige førere fra trafikken. Terskelen for tilbakekall vil således ikke være høyere enn ved søknad om erverv av førerett. Dersom en av forutsetningene for erverv av førerett, i dette tilfellet edruelighetskravet, senere svikter, vil § 34 femte ledd hjemle tilbakekall som en konsekvens av at forutsetningene for erverv av førerett brister.

Regelverket praktiseres svært strengt basert på et "føre var" prinsipp. Det er alminnelig kjent at en ikke ubetydelig del av de som pågripes for ruspåvirket kjøring er rusmiddelavhengige, og at det erfaringsmessig vil være slik at personer som ikke er edrueelige i vegtrafikklovens forstand utgjør en høyere risiko for brudd på vegtrafikklovens bestemmelser enn andre. Politidirektoratet er av den oppfatning at manglende edruelighet i seg selv er et uttrykk for at klager utgjør en høyere trafikksikkerhetsrisiko.

I Politidirektoratets Håndhevingsinstruks for førerett m.v. (rundskriv 2007/001) pkt. 3.2.1 er det gitt retningslinjer for tilbakekall av førerett ved manglende edruelighet. Det er uttalt at føreretten bør tilbakekalles for lengre tid eller for alltid dersom innehaveren misbruker alkohol eller andre rusmidler, jf. pkt. 3.1.6.2.

Misbruk av rusmidler vil være et klart grunnlag for å nekte erverv av førerett og for senere tilbakekall av førerett. Det stilles krav om lengre tids, minst ett års, avholdenhet fra rusmidler før det er aktuelt å samtykke til erverv/gjenerverv av førerett.

Klagers bruk av rusmidler er etter Politidirektoratets syn av et slikt omfang at det klart rammes av edruelighetskravet i vegtrafikkloven § 34 femte ledd.

Søk i Strasak viser at [redacted] har fått en rekke straffereaksjoner for overtredelse av narkotikalongivningen, først ved [redacted] politidistrikts forelegg 19. mai 2010, vedtatt 8. juni 2010 for overtredelse av straffeloven § 162 første ledd og legemiddeloven § 32 annet ledd jf § 24 første ledd. Grunnlaget for bøteleggelsen er at [redacted] høsten 2009 kjøpte 5 gram hasj, og at han i november og desember 2009 brukte hasj ved flere anledninger. Videre er [redacted] ved [redacted] dom 1. november 2011 domfelt for ved to anledninger å ha brukt hasj i perioden desember 2010 – mai 2011. Han er samtidig domfelt for besittelse av en mindre mengde hasj på bopel 6. mai 2011.

I avhør 6. mai 2011, for et forhold som fant sted 17. april 2011, ble [redacted] bedt om å forklare seg om sitt forhold til narkotika. Han sa da at *"han bare vil forklare seg om at han har oppbevart ett gram marijuana og to piper hjemme."*

Når han i avhøret blir spurt om han noen gang i løpet av det siste halve året har solgt eller videreformidlet narkotika svarer han at *"han aldri har videreformidlet noe narkotika. Det han har drevet med har bare vært til eget bruk."*

Videre uttaler han om beslaget av 2 piper at det er hans piper som han hadde brukt til hasjrøyking.

Avslutningsvis i avhøret uttaler [redacted] at han er villig til å vedta et forelegg for bruk og oppbevaring av narkotika. Det fremgår følgende av avhøret:

"Siktete erkjenner straffeskyld for å ha brukt cannabis for noen dager siden. Dette skjedde i [redacted]. Han erkjente også straffeskyld for å ha oppbevart litt ferdigrekk og ca et gram marijuana på som bopel i [redacted]."

Endelig er [redacted] bøtelagt for bruk av narkotika 2. september 2011.

Hyppigheten av ilagte straffereaksjoner i de siste årene før vedtaket er en klar indikasjon på misbruk som kan gi grunnlag for tilbakekall av føreretten. Sett i sammenheng med opplysninger i avhør 6. mai 2011, finner Politidirektoratet at det er grunnlag for å fastslå at klageren ikke er edruelig i vegtrafikklovens forstand. Klager hevder i avhøret at han ikke har videreformidlet narkotika og at det han har drevet med bare er til eget bruk. Videre har han i samme avhør opplyst at han brukte de beslaglagte pipene til å røyke hasj med. Han nektet imidlertid å uttale seg om sitt forhold til narkotika selv om han avslutningsvis erkjenner bruk og oppbevaring. Politidirektoratet finner det svært påfallende at klager nektet å uttale seg om sitt forhold til narkotika. Dersom bruken kun hadde vært rent sporadisk, har det formodningen mot seg at han ikke vil forklare seg om dette.

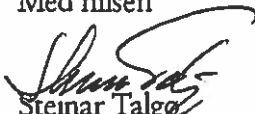
Direktoratet har etter dette ikke noe å innvende mot at politidistriktet har tilbakekalt hans førerett inntil videre.

Klagerens anførsler er vurdert.

Klagen tas ikke til følge.

Dette vedtaket er endelig og kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd. Vedtaket kan bringes inn for Sivilombudsmannen innen 1 år fra d.d.

Med hilsen

Steinar Talg
seksjonssjef

Unni Norum
seniorrådgiver

Saksbehandler:
Unni Norum
Tlf: 23364286

